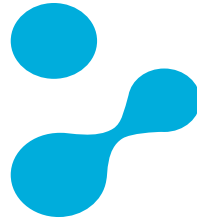

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

IINA KIUASPERÄ & HELENA SUNDELIN

Osallisuus kuuluu kaikille

KÄVIJÖIDEN KOKEMUKSIA SOCIAL CLUB LISSUSTA

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2023

TIIVISTELMÄ

Kiuasperä, Iina-Kristiina ja Sundelin, Helena: Osallisuus kuuluu kaikille – Kävijöiden kokemuksia Social Club Lissusta

Opinnäytetyö, AMK

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan tutkinto-ohjelma, sosionomi AMK

Kuukausi 2023

Sivumäärä: 53

Opinnäytetyömme tavoitteina oli tutkia Social Club kävijöiden kokemuksia osallisuudesta teemahaastattelun avulla ja nähdä miten matalan kynnyksen palvelupiste Lissu vaikuttaa kävijöidensä arkeen. Social Club Lissu on Porin keskustassa sijaitseva matalan kynnyksen palvelupiste, missä kuka tahansa saa tulla socialisoitumaan ja hoitamaan päivittäisiä asioitaan sekä saamaan apua niissä tarvittaessa. Menetelmänä käytimme teemahaastattelua, johon osallistui kymmenen Social Club Lissun kävijää. Kysymyksemme koskivat teemoja osallisuus ja arki, kokemukset sekä tulevaisuus.

Osallisuus on monimuotoinen käsite, joka näkyy ihmisten elämässä monella eri tavalla. Osallisuutta on esimerkiksi oman elämää koskevien päätösten tekemistä, oman toimintansa säätelemistä ja vaikuttamista omaan ympäristöönsä. Kokemus osallisuudesta on tärkeä osa ihmisten yleistä hyvinvointia ja sen puuttuminen voi johtaa esimerkiksi ihmisten syrjäytymiseen yhteiskunnan ulkopuolelle.

Haastattelun tuloksia analysoimalla saimme huomata kuinka Social Club Lissu kasvattaa kävijöidensä osallisuutta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja on osana monien arkipäivää. Saimme kuulla erilaisia kokemuksia osallisuudesta ja Social Club Lissun merkityksestä.

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, kynnyksettömyys, syrjäytyminen, stigma, Social Club Lissu

Abstract

Kiuasperä, Iina-Kristiina and Sundelin, Helena: Participation belongs to all – Attenders' experiences of Social Club Lissu

Bachelor's thesis

Social Services

Month 2023

Number of pages: 53

The purpose of our thesis was to research experiences of attendants of Social Club Lissu with semi-structured interview and see how low threshold service Lissu affects their attendants' everyday life. Social Club Lissu is a low threshold service place that is in center of Pori where anyone can come to socialize and handle their everyday activities and get help with them. As a method of your thesis, we used semi-structured interviews in which participated 10 attendants from Social Club Lissu. Interview questions were about themes of participation and everyday life, experiences, and the future.

Participation is a diverse concept which appears in people's lives in many ways. Participation includes for example decision-making about their own life, regulation of their own functions and influencing their own environments. Experience of participating on anything is huge part of people's overall well-being and if participation is missing that could lead to social exclusion.

When analyzing results of the interviews we can see how Social Club Lissu increases its attendants' participation, feeling of fellowship and is part of the everyday life of many attendants'. We got to hear many different experiences about participation and about the meaning of Social Club Lissu.

Keywords: participation, communality, low-threshold services, social exclusion, stigma, Social Club Lissu

ALKUSANAT

Haluamme kiittää koko Social Club Lissun porukkaa hienosta yhteistyöstä. Työntekijät ottivat meidät heti innostuneesti vastaan ja olivat kiinnostuneita sekä kannustavia meidän työtämme kohtaan, jota arvostamme suuresti. Eri-tyiset kiitokset ansaitsevat Lissun kävijät, varsinkin haastatteluihin osallistuneet, jotka inspiroivat meitä suuresti kokemuksillaan.

Hienoa, että on Lissun kaltainen paikka, missä kaikki otetaan vastaan yksilöinä, ihmisinä, juuri sellaisena kun on.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS	9
2.1 Toimeksiantajaorganisaation kuvaus	9
2.2 Haittoja vähentävä päihdetyö	10
3 SOSIAALIHUOLTOLAKI	11
4 KESKEISET KÄSITTEET	12
4.1 Osallisuus	12
4.1.1 Osallisuuden merkitys	14
4.1.2 Arjen osallisuus palvelupisteessä	15
4.2 Yhteisöllisyys	16
4.3 Kynnyksettömyys	17
4.4 Syrjäytyminen	17
4.4.1 Syrjäytymisen riskit	19
4.4.2 Syrjäytymisen ehkäisy	19
4.5 Stigma	20
4.5.1 Stigmatisoitumisen haitat	20
4.5.2 Stigmatisoitumisen ehkäiseminen	21
5 TEEMAHAASTATTELU	22
5.1 Teemahaastattelun menetelmälliset lähtökohdat	22
5.2 Kohderyhmä	23
5.3 Teemahaastattelun toteutus	24
5.4 Aineiston analysointi	24
5.5 Teemahaastattelun tulokset	25
5.5.1 Yleistieto	25
5.5.2 Osallisuus ja arki	26
5.5.3 Kokemukset	28
5.5.4 Tulevaisuus	30
5.5.5 Lisäyksiä	31
5.6 Teemahaastattelun yhteenveto	32
6 POHDINTA	33
6.1 Eettisyys	35
6.2 Luotettavuus	36
6.3 Ammatillinen kasvu	38
LÄHTEET	40
LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO	42

LIITE 2 TIIVISTETYT HAASTATTELU VASTAUKSET	43
LIITE 3: MAINOS	53

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus Social Club Lissun kävijöiden osallisuuteen liittyvistä kokemuksista. Social Club Lissu toimii Porin Sininauha Oy:n alla ja rahoittajana toimii nyt Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (STEA). Marginaaliseen ryhmään kuuluvat eli heikompiosaiset usein jäävät palveluiden ulkopuolelle, joten tämän tutkimuksen tarkoituksena on vastata, miten palvelupiste on vaikuttanut heidän arkeensa sekä tuen tarpeisiin. Osallisuus yhteiskunnassa tarkoittaa kuulumista kokonaisuuteen, joita voivat olla esimerkiksi erilaiset yhteisöt, sosiaaliset suhteet sekä merkitykselliset vuorovaikutussuhteet. Onnistuneella osallisuudella voidaan vaikuttaa yksilön kokemuksiin, resilienssiin ja turvallisuuden tunteeseen sekä edesauttaa yhdenvertaisuutta. (Sosiaalibarometri, 2022)

Opinnäytetyö on toteutettu teemahaastatteluina, joihin palvelupisteen kävijät ovat vapaaehtoisesti osallistuneet. Haastateltavat toivat vastauksissa esiin palvelupisteen tärkeyden sekä sen, että Porissa ollaan edelläkävijöitä paikan suhteen. Social Club Lissu on paikka, jossa kuka vaan saa tulla ja olla omana itsenään. Kävijät kokivat tärkeänä, että heidän äänensä tulee kuuluviin myös opinnäytetyömme kautta.

Palvelupisteessä toteutetaan haittoja vähentävää päihdetyötä. Sen lähestymistavan päämääränä on vähentää päihteidenkäyttöä esimerkiksi yhteiskunnalle ja yksilölle aiheuttavia sosiaalisia, terveydellisiä sekä taloudellisia haittoja. Kävijöiden kohtaamisessa on tärkeää huomioida, että jokaisella on ihmisarvoa ja sitä ei tarvitse ansaita. Osallisuuden kokemusta edistetään jokapäiväisillä kohtaamisilla ja arkisilla keskusteluilla sekä mahdollisuudella osallistua erilaisiin yhteisiin tekemisiin. Yhdessä sovitut säännöt ylläpitävät pääosin ilmapiiriä kaikille suotuisana, mutta konfliktejäkin syntyy. Päihteiden käyttö sekä velkojen perintä ei ole sallittua palvelupisteen tiloissa. Jos joku rikkoo sääntöjä,

silloin sanktiot sovitaan yhteisön kesken. Yhteisöllisyys näkyy vahvasti koko toiminnassa.

Opinnäytetyön pääotsikkona on ”Osallisuus kuuluu kaikille”, joten tällä haluamme nostaa osallisuuden tunteen merkitystä osana jokaisen henkilön kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä sen tärkeyttä. Osallisuus on moniulotteinen käsite, joka kattaa monta erilaista merkitystä, mutta silti moni unohtaa sen merkityksen, varsinkin jos ei kuulu johonkin vähemmistöön. Monilta marginaalin ulkopuolella olevilta puuttuu esimerkiksi yhteisö, johon he kokevat todella kuuluvansa ja jossa he pääsevät toteuttamaan osallisuuttaan.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Palvelupiste Lissun kävijöiden kokemuksia arjen osallisuudesta. Tavoitteena oli teemahaastattelun avulla selvittää, miten Palvelupiste Lissun kävijät kokevat osallisuutta ja muita aiheeseen liittyviä teemoja.

Haluamme samaan aikaan nostaa Social Club Lissun näkyvyyttä osana Porin kaupungin keskustaa ja konkreettisesti tehdä tutkimusta siitä, kuinka iso vaikutus Lissun kaltaisella kynnyksettömällä kohtaamispaikalla on siellä käyville ihmisille. Haluamme auttaa kitkemään Lissuun ja sen kävijöitä kohtaan kohdistuvaa stigmaa niin ammattilaisten kuin siviilien näkökulmasta. Haluamme tuoda esille, millainen merkitys Social Club Lissusta on kävijöiden palvelupolulla, ja kuinka se edesauttaa kävijöiden osallisuuden tunnetta.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Miten Social Club Lissun kävijät kokevat palvelupisteen vaikuttaneen heidän arkeensa?
2. Minkälaista tukea kävijät ovat saaneet Social Club Lissusta?

2.1 Toimeksiantajaorganisaation kuvaus

Yhteistyökumppanimme on Social Club Lissu, joka toimii Porin Sininauha ry:n alla. Lissu kuuluu osana valtakunnallista Korona yhteiskunnan marginaaleissa- tutkimushanketta (KoMa), jota rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Social Club Lissu on kynnyksetön palvelupiste, joka on suunnattu kaikille, mutta ensisijaisesti kävijäkunta on päihderiippuvuudesta sairastavia. Social Club Lissu sijaitsee Porin keskustassa Liisankadulla ja on auki maanantaista perjantaihin kello 9–14 välisenä aikana. Social Club Lissuun on

jokainen tervetullut sellaisena, kun on, selvinpäin tai päihtyneenä. Palvelupisteessä voi rentoutua, pelata biljardia, pestä pyykkiä sekä saada apua omien asioidensa hoitamiseen ammattilaisilta. Myös eri sosiaalityön ammattilaisia jalkautuu palvelupisteeseen. (Porin Sininauha, 2023)

Porin Sininauha ry on vuonna 1965 kristillisen arvopohjan varaan perustettu kolmannen sektorin yleishyödyllinen yhdistys, joka toimii Satakunnan alueella. Porin Sininauha ry:n toiminta-ajatuksena on kulkea ihmisten rinnalla ja tukea heitä erilaisissa elämäntilanteissa. Porin Sininauha ry:n alla toimii paljon erilaisia toimijoita, jotka kehittävät sosiaali- ja työllisyyspalveluita. Tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi Asumisyksiköt Ratapiha ja Varikko, jotka tarjoavat tuettua asumista erilaisissa muodoissa, tai Aggredi Satakunta, joka tarjoaa mahdollisuuden käsitellä väkivallasta aiheutuneita haasteita tai seurauksia puolueettomasti.

Social Club Lissun taival ESR-hankkeena eli KoMa on päättynyt 31.8.2023 ja jatkuu eri rahoittajan alla, mutta toiminta pysyy samana. Rahoittajana toimii 1.9.2023 alkaen Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus (STEA).

2.2 Haittoja vähentävä päihdetyö

Sininauhasäätiön työhön kuuluu vahvasti haittoja vähentävä päihdetyö. Haittoja vähentävän päihdetyön tarkoituksena on auttaa ja tukea ihmistä saavuttamaan pienimpiäkin tavoitteitaan sekä vahvistamaan heidän osallisuuttaan oman tai muiden yhteisöjen parissa. Asiakkaan kannalta oleellisinta on keskittyä sen hetkiseen tilanteeseen, ja edetä hänen tavoitteidensa mukaan, mutta realiteetit huomioon ottaen. Tavoitteina voi esimerkiksi olla korvaushoittoon pääseminen, ihmissuhteiden ylläpitäminen, kodin pitäminen siistinä, terapian aloittaminen sekä itsestään huolehtiminen. Muutokset voivat asiakkaasta usein tuntua vierailta ja ylitsepääsemättömiltä, esimerkiksi haitallisesta ihmissuhteesta luopuminen voi olla vaikeaa. Motivaatio tavoitteiden saavuttamiseen lähtee kuitenkin asiakkaasta itsestään ja työntekijä ei voi

pakottaa muutokseen, mutta hän voi tukea ja vahvistaa asiakkaan muutosprosessia.

Tavoitteena on vähentää yhteiskunnalle, yhteisöille ja yksilöille aiheutuvia sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia vahinkoja erilaisilla toimenpiteillä ja toimintatavoilla. Tässä tapauksessa painopiste on muun muassa tartuntatautien, huumeiden yliannostuksen, kuolleisuuden, rikollisuuden, syrjäytymisen sekä suonensisäisten päihteiden ja sekakäytön ehkäisyssä. Pistosten määrää ja välineiden yhteiskäyttöä tulisi välttää, mikä vähentäisi käyttöön liittyvien sairauksien ilmaantuvuutta ja kuolleisuutta sekä parantaisi huumeidenkäyttäjien elämänhallintaa ja mahdollisesti lisäisi heidän terveystietoisuuttaan. Haittojen vähentämiseen tähtääviä toimia ovat esimerkiksi käytettyjen ruiskujen ja neulojen vaihtaminen puhtaisiin, opioidikorvaushoito, terveys- ja palveluneuvonta, valvotut käyttöhuoneet, vertaistoiminta ja etsivä työ. Monien menetelmien peruslähtökohtana on kynnyksettömyys, eli palvelut ovat maksuttomia ja helposti lähestyttäviä. (Rönkä & Markkula, 2020)

3 SOSIAALIHUOLTOLAKI

Sosiaalihuoltolain (2014/1301, 1 §) tarkoituksena on 1) edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, 2) vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta, 3) turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet, 4) edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa sekä 5) parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä 1 – 4 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Sosiaalihuollon toimin vaikutetaan ennen kaikkea väestön sosiaaliseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä toimintakykyyn ja osallisuuteen. Sosiaalihuollolla on tärkeä rooli eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentämisessä. Lain yksi

tavoite on se, että ihmiset saavat tasavertaisesti laadukkaita, riittäviä ja tarpeenmukaisia sosiaalipalveluita. Myös perustuslaissa on pykälä, jotka velvoittavat hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitoa. Esimerkiksi perustuslain 19 §:n 1 momentissa edellytetään, että jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Myös perustuslain 19 §:n 3 momentissa velvoitetaan julkista valtaa turvaamaan jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä edistämään väestön terveyttä. (STM, 2017)

4 KESKEISET KÄSITTEET

Työmme aiheeseen ja valittuun näkökulmaamme liittyviä keskeisiä käsitteitä ovat osallisuus, yhteisöllisyys, kynnyksettömyys, syrjäytyminen ja stigma. Tässä luvussa avaamme mitä edellä mainitut käsitteet tarkoittavat.

4.1 Osallisuus

Osallisuuden jäljillä- teoksessa (2017) osallisuutta määritellään kuulumisen ja mukana olemisen tunteena, jonka lähtökohtina on henkilökohtaisella tasolla osallisuuden omakohtaisuus ja omaehtoisuus. Teoksessa nostetaan esille myös se, että osallisuus on kuulumisen tunteen lisäksi eritasoista ja -sisältöistä toimintaa. Toiminta jaettiin tieto-osallisuuteen, suunnitteluosallisuuteen, päätösosallisuuteen ja toimintaosallisuuteen.

Yhteiskunnassa puhutaan siitä, että osallisuus on kuulumista kokonaisuuteen, joka kattaa hyvinvoinnin erilaiset osapuolet, kuten esimerkiksi merkitykselliset vuorovaikutussuhteet. Osallisuus on myös vaikuttamista oman elämänsä taustaan, toimintoihin, mahdollisuuksiin ja palveluihin. Osallisuuden kokonaisuuteen kuuluu erilaiset hyvinvoinnin lähteet, jotka voivat olla aineellisia mahdollisuuksia, kuten kohtuullinen toimeentulo, asuminen, koulutus ja harrastustarvikkeet, tai aineettomia, kuten luottamus, turva ja luovuus. Hyvinvoinnin

lähteet voivat olla myös aineellisen ja aineettoman välimuotoja kuten erilaiset palvelut.

Osallisuus ilmenee ihmisten elämässä monella erilaisella tavalla. Vahvinten osallisuus ilmenee päätösvaltana omasta elämästä ja mahdollisuutena säädellä omaa olemistaan ja toimintaansa. Kun ihminen kokee olevansa kykenevä vaikuttamaan omiin päätöksiinsä ja ympäristöönsä, syntyy ihmisellä osallisuuden tunne. Osallisuuden tunne syntyy myös silloin, kun ihminen kokee pystyvänsä vaikuttamaan asioihin ulkopuolella itsestään, esimerkiksi palveluissa, ryhmissä, asuinympäristössä ja yhteiskunnassa. (Isola ym., 2017)

"Max-Neefin yhdeksän tarvetta (1991)" on ihmisen perustarpeita kuvaava teoria, jonka chileläinen taloustieteilijä Manfred Max-Neef (1932–2019) kehitti. Tämä teoria tarjoaa näkemyksen ihmisten tarpeista ja niiden ilmenemisestä neljässä eri olemassaolon kategoriassa.

Nämä yhdeksän tarvetta voivat vaihdella kulttuurista toiseen ja yksilöstä toiseen, mutta ne tarjoavat hyödyllisen viitekehyksen ihmisen hyvinvoinnin ymmärtämiseen. Max-Neefin teoria korostaa, että talousjärjestelmien tulisi tukea näiden tarpeiden tyydyttämistä eikä vaarantaa niitä.

"Human Scale Development"-artikkelissa Max-Neef ehdottaa uutta menetelmää, joka perustuu ihmisten perustarpeiden täyttämiseen. Menetelmässä on neljä kohtaa: 1) tarpeiden tunnistaminen ja kategorioiminen 2) tarpeiden ja tapojen, joiden avulla tarpeet täytetään, erottaminen toisistaan 3) tarpeiden tyydyttämisen keinojen tunnistaminen ja luokittelu ja 4) menetelmien hyödyntäminen, jotka edesauttavat keinojen täydentämistä. Menetelmä edesauttaa tunnistamaan yhteiskunnan tai tietyn ihmisryhmän olemassa olevia haasteita, löytää parempia keinoja tarpeiden täyttämiseen sekä auttaa kehittämään uusia keinoja. (Isola ym., 2017, s. 10-12)

Tarve	Oleminen	Omistaminen	Tekeminen	Vuorovaikutus
Olemassaolo	fyysinen ja henkinen terveys, huumorintaju, sopeutuvaisuus	ruoka, asunto, toimeentulo	ravinto, lisääntyminen, lepo, työ	elinympäristö ja muut sosiaaliset ympäristöt
Turva	hoiva, autonomia , solidaarisuus , tasa-painoisuus	vakuutus, säästöt, oikeudet, perhe	rakastaminen, hellyys, suunnitteleminen, parantaminen, auttaminen	elinympäristöt, sosiaaliset ympäristöt, asutus
Tunteet	Itsekunnioitus, solidaarisuus , kunnioitus , suvaitsevaisuus , anteliaisuus, intohimo, päättäväisyys, sensuaalisuus, huumorintaju	ystävyyys, perhe, kumppanuus , luontoyhteys	rakastaminen, läheisyys, kasvaminen ihmisenä, arvostaminen	yksityisyys, läheisyys, koti, yhteisyyden tunne
Ymmärtäminen	kriittinen ajattelu, vastaanottavuus, uteliaisuus , hämmästyminen , itsekuri, intuitio, järki	kirjallisuus , opettajat , menetelmät, koulutus, viestintä	tutkiminen , kokeileminen , analysointi , meditointi	muodollisen vuorovaikutuksen ympäristöt, koulut, yliopistot, ryhmät , perhe
Osallistuminen	vastaanottavuus, halukkuus, päättäväisyys, kunnioitus, intohimo, huumorintaju	oikeudet , vastuut , velvollisuudet , etuoikeudet, työ	liittyminen, yhteistyö, jakaminen, ehdottaminen , mielipiteiden ilmaiseminen	vuorovaikutteinen osallistuminen , puolueet, yhdistykset, kirkot, yhteisöt, naapurustot
Joutilaisuus	uteliaisuus , avoimuus , mielikuvitus , huumorintaju, tyynyys	pelit , kutsut , spektaakkelit, juhlat	unelmointi, mietiskely, muistelu , fantasiointi , rentoutuminen , leikitely	yksityisyys, läheisyys, vapaa-aika, maisemat , tilat
Luovuus	intohimo, päättäväisyys, intuitio, mielikuvitus, autonomia	järki, kyvyt, taidot, työ	keksiminen, suunnittelu, tuottaminen, tulkinta	tuotteliaat ja palautetta antavat ympäristöt , työpajat , kulttuuri-ryhmät , yleisöt , ilmaisemisen tilat , ajallinen väljyys
Identiteetti	yhteenkuuluminen , jatkuvuus , erottautuminen, itsetunto, avoimuus	symbolit, kieli, uskonto, tavat, viiteryhvät, arvot, normit	työ, sitoutuminen, integroituminen, tunnuksen saaminen , itsensä toteuttaminen , kasvaminen ihmisenä	sosiaaliset rytmit , arkipäiväiset ympäristöt , kypsyminen ihmisenä
Vapaus	autonomia, itsetunto, päättäväisyys, intohimo, avoimuus, rohkeus, kapinallisuus, suvaitsevaisuus	yhdenvertaisuus lain edessä	toisin ajatteleminen , valitseminen , erottautuminen, riskien ottaminen, kehittyminen, tietoisuuden lisääminen, sitoutuminen, sitoutumattomuus	ajallinen ja tilallinen joustavuus

Taulukko 1. Yhdeksän tarvetta ja niiden ilmeneminen neljässä olemassaolon kategoriassa Max-Neefin mukaan. (Isola ym., 2017)

4.1.1 Osallisuuden merkitys

Osallisuus ja arjen hyvä ympäristö edistävät yksilön hyvinvointia, terveyttä sekä turvallisuutta. Osallisuuden tukeminen yhteisön ja yksilön välillä on hyvä keino tavoitteiden saavuttamiseen. Onnistuneella osallisuudella edesautetaan yhdenvertaisuutta, kestävästä kehityksestä sekä demokratiaa, samalla myös voi vahvistua yksilön ja yhteisön muutoskyky, vastuunkanto ja resilienssi. Osallisuutta edistävät myös erilaiset järjestötoimijat. (Sosiaalibarometri, 2022)

Asiakasosallisuuden voi jakaa kahteen osaan, asiakkaan osallistumiseen (participation) ja osallisuuteen (involvement). Asiakkaan osallisuus palveluiden suunnitteluun edesauttaa vahvistamaan asiakkaan roolia, kohdistumista ja kokemuksen tunnetta osallisuudesta. Muita käsitteitä, jotka liittyvät asiakkaan osallistumiseen tai osallisuuteen ovat voimaantuminen (empowerment), sitoutuminen (partnership) ja vaikuttaminen (influence). Asiakasosallisuudella on erilaisia asteita, tasoja sekä sisältöjä ja ne ovat tärkeitä ottaa huomioon. Asiakasosallisuus voi matalammillaan keskittyä pelkästään asiakkaiden edellytyksiin pystyä vaikuttamaan heidän omiin palveluihinsa, mutta asiakasosallisuus voi olla myös palveluiden suunnittelua. Asiakasosallisuuden tasoja on kaksi: 1) asiakas osallistuu ainoastaan omien palveluidensa suunnitteluun 2) asiakas osallistuu palveluiden suunnitteluun universaalilla tasolla.

Sosiaalinen osallisuus (social inclusion) käsitteenä saa alkuperänsä sosiologiasta ja teoreettisissa keskusteluissa on puhuttu pitkään inkluusiokäsitteestä eksklusion rinnalla. Näitä käsitteitä käytetään yleisemmin esimerkiksi kansalaisoikeuksien, sosiaalisen epätasa-arvoisuuden sekä yhteiskunnallisen osallistumisen oikeuksien ja mahdollisuuksien pohtimisessa. Sosiaalinen osallisuus yhdistetään yhdenvertaisiin oikeuksiin, mahdollisuuksiin ja resursseihin ottaa osaa yhteiskunnan toimintaan. Parhaimmillaan sosiaalinen osallisuus tarkoittaa osallistumista ihmisen hyvinvointiin merkittäviin taloudellisiin, poliittisiin, sosiaalisiin ja kulttuurillisiin toimintoihin. (Hämäläinen & Leeman, 2016)

4.1.2 Arjen osallisuus palvelupisteessä

Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirjassa (Sosiaalityö kriiseissä ja poikkeuksellisissa olosuhteissa, 2023) nostettiin esiin miten kynnyksettömässä palvelupisteessä päihdeongelmaisten ja käyttäjien sekä asunnottomuutta kokevien ihmisten yhdenvertaisuutta edistävä osallisuustyö on samanaikaista ja rinnakkaista yksilökohtaista, yhteisöllistä sekä yhteiskunnallista työtä. Osallisuustyön tavoitteina on turvata ihmisarvon toteutumista sekä elvyttää ihmisyyden ja onnistumisen kokemuksia sekä rakentaa toimiva yhteisö osallistujille. Myös

turvata palvelupisteen toiminnan jatkuvuus ja muuttaa palvelupisteen kävijöihin sekä toimintaan kohdistuvaa stigmaa.

Osallisuustyö hyvinvointia horjuttavien kriisien kontekstissa on luonteeltaan huolenpitoa, ennakoitavan toimintaympäristön rakentamista, vallan käyttöä ja vaikuttamista. Palvelupisteen yksilökohtainen osallisuustyö on luonteeltaan huolenpitoa. Konkreettisesti huolenpito alkaa kävijöiden perustarpeisiin vastaamisesta: Palvelupisteen aukioloaikoina on tarjolla kävijöille ja vierailijoille kahvia ja teetä sekä eri paikoista hävikkinä saatuja leipiä sekä pullaa. Useina viikonpäivinä kävijät voivat syödä kouluruokailun ylijäämästä tai ruoka-aputoimijoilta saaduista aineksista valmistetun lämpimän ruoan. Ruokien saatavuus perustuu yhteistyöhön paikallisten ruoka-aputoimijoiden sekä muiden tahojen kanssa. (Harrikari ym., 2023, s. 336–362)

4.2 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys on yhteenkuuluvuutta toisiin ihmisiin ja heidän välissään tapahtuvaa yhteistyön eri muotoja. Yhteisöllisyyden perustana on yhdessä tekeminen ja toimiminen, jossa syntyy vuorovaikutusta, luottamusta sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Silloin puhutaan yhteistöistä, kun ihmiset ovat liittyneet yhteen ja pyrkivät yhteistoiminnassa parantamaan elinehtojaan. Yhteisöissä päätösvalta toiminnasta ja yhteisössä tapahtuvista asioista on itse yhteisöllä, eikä yksittäisellä ihmisellä tai ulkopuolisella taholla. Yhteisössä toimiminen kuuluu olla vapaaehtoista jokaiselle. (Lehtonen, 2020, kohta Yhteisö hahmotuu toiminnan kautta)

Lehtosen julkaisussa ”Mikä on yhteisö”, sanotaan, että yhteisöllisyydellä on kaksi kehitysprosessia. Yhdellä tavalla yhteisyys nähdään vuorovaikutuksessa kehittyvänä ilmiönä. Konkreettisen toiminnan seurauksena ja tuloksena syntyy toiminnallinen yhteisö ja yhteisöön kuuluville muodostuu tietynlainen ryhmäidentiteetti. Toisella tavalla yhteisyys koetaan ihmisen tietoisuudessa vahvistuvana yhteenkuuluvuuden tunteena. Tästä kehittyy symbolista yhteisyyttä, joka nyky-yhteiskunnassa kutsutaan myös yhteisöksi.

4.3 Kynnyksettömyys

Kynnyksettömillä eli matalan kynnyksen palveluilla pyritään saavuttamaan asiakkaita, jotka ovat jääneet palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Matalan kynnyksen palvelut-verkkojulkaisussa (THL, 2015) määritellään matalan kynnyksen palvelut sellaisiksi palveluiksi, joilla on normaaleihin palveluihin verrattuna matalampi kynnyks, jolloin asiakkaalta vaadittavia edellytyksiä palveluun hakeutumisessa on madallettu.

Matalan kynnyksen palvelut-verkkojulkaisussa (THL, 2015) nostetaan esille matalan kynnyksen palveluiden yhteys sosiaaliseen osallisuuteen, johon liittyy vahvasti perusoikeuksien lisäksi palveluiden saatavuus ja saavutettavuus. Sosiaalinen osallisuus sekä matalan kynnyksen palvelut voidaan linkittää yhteen. Sosiaalinen osallisuus tarkoittaa osallisuutta ja kuulumista yhteisöön, kun vaihtoehtoisesti matalan kynnyksen palvelut mahdollistavat usein kohtaamismahdollisuuksia sekä ihmissuhteita. (Hämäläinen & Leeman, 2016). Ihmisten täytyy hakeutua palveluihin, mutta niiden ulkopuolelle jäämiseen voi olla monia eri syitä, kuten fyysiset ja psyykkiset esteet, häpeän tunteet, monet yhtäaikaiset ongelmat, pitkät jonot julkisissa palveluissa tai vaikea tavoitettavuus. Näiden kaltaisia mahdollisia esteitä matalan kynnyksen palvelut pyrkivät purkamaan ja madaltamaan, jotta palvelujen ulkopuolelle jääneet saataisiin palveluiden piiriin. (THL 2015)

4.4 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen eli marginalisoituminen käsitteenä kuvaa henkilöä, joka on jäänyt tai jäämässä yhteisön ulkopuolelle, eikä pysty sopeutumaan yhteiskuntaan tai sen eri toimintoihin. Syrjäytyminen terminä koetaan useimmiten leimavaksi sekä negatiiviseksi. Syrjäytymistä voi olla hankala määritellä, koska siihen vaikuttaa henkilön oma kokemus ja se voi erota muiden käsityksestä. Syrjäytyminen on usein pitkä prosessi, jossa riskit ja niiden kasautuminen johtavat ongelmallisiin olosuhteisiin, köyhyyteen ja hyvinvointivajeisiin eri elämän osa-alueilla. Syrjäytyminen voi olla seurausta päihteiden käytöstä, matalasta koulutustasosta, sosiaalisista suhteista, talouteen liittyvistä ongelmista sekä

mielenterveyden haasteista. Syrjäytyminen voi aiheutua myös yksilön tasolla hyvissäkin elämäntilanteissa, ja tämä voi johtua kriisitilanteista tai äkillisen sairastumisen seurauksesta, työttömyydestä sekä velkaantumisesta. (THL & Me-säätiö, 2018)

Yhteiskunnassamme syrjäytymiseen liittyviä käsitteitä tarkasteltaessa näkökulmat ovat yhdistetty usein haasteellisiin elämäntilanteisiin kuten ja yhteiskunnallisiin ongelmiin. Syrjäytymisen käsitteestä toivottaisiin pääsevän eroon ja sen tuomasta negatiivisesta sävystä. Usein voidaan ajatella, että syrjäytymisen korvaamista jollain toisella merkityksellä tai sanalla voidaan pehmentää, eikä keskusteluun muodostuisi yhtä negatiivissävytteistä kuvaa. Syrjäytymisen käsite on kuitenkin muodostunut suomalaisessa yhteiskunnassa käsitteeksi, puhuttaessa ja ilmaistaessa yhteiskunnallisista epäoikeudenmukaisuuksista sekä inhimillisistä ongelmista. (Laine, Hyväri & Vuokkila-Oikkonen, 2010)

Osattomuus voi myös periytyä seuraaville sukupolville. Tällöin puhutaan ylisukupolvisuudesta. Päihdeongelmat ovat usein mukana huonontamassa valmiiksi syrjäytyneiden huono-osaisuuden sykliä. (Peltoniemi, 2013). Syrjäytyminen määrittyy yksilökohtaisesti, mutta myös yksilökohtaisuus kuuluu syrjäytymisen keskeisiin piirteisiin. Sosiaalipolitiikan tulevaisuus teoksen mukaan ihmiset syrjäytyvät yksilöinä eivätkä suurina ihmisjoukkoina. Kun syrjäytyminen koskee suurempaa ryhmää, kuten esimerkiksi nuoria, jotka kärsivät mielenterveyden haasteista, tällöin syrjäytyminen koetaan yksilöllisenä haasteena, vaikka se koskettaakin koko yhteiskuntaa. Tällöin voidaan nostaa esiin elämänkaarinäkökulma, jossa syrjäytyminen vaikuttaa aikuisena normaalien kehitystehtävien viivästymisenä tai niiden pois jäämisenä. Syrjäytymiseen voidaan myös nähdä vaikuttavan sukupuoli, varsinkin miehet ovat yliedustettuina tilastoissa. (Paananen ym., 2019)

Syrjäytyneistä, varsinkin marginaalin ulkopuolelle jääneistä puhuttaessa on hyvä huomioida, että heidän tilanteeseensa vaikuttaa varsinkin sen ajan erityispiirteet eli esimerkiksi koronapandemia. Pandemia on vaikuttanut monella sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen, mielenterveyden haasteisiin, arjen

perustoimintoihin ja esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan. Koronapandemian haasteet ovat lisänneet huolta edellä mainittujen syrjäytymisriskiä.

4.4.1 Syrjäytymisen riskit

Syrjäytymisen riskit saattavat näkyä jo lapsuuden tai nuoruuden aikana. Syrjäytymisen riskitekijöinä on yleisesti mielenterveyden haasteet, pitkäaikainen työttömyys, matala koulutus sekä toimeentuloon liittyvät ongelmat. Neuropsykiatriset häiriöt hoitamattomina voivat niin nuorella kuin aikuisellakin vaikuttaa kuulumattomuuden tunteeseen, ymmärtämättömyyttä sekä tiedonpuutetta, esimerkiksi opiskelu- ja työelämässä, joka tällöin lisää syrjäytymisen riskiä. Myös parisuhteen loppuminen tai yleisesti elämänkriisit voivat edesauttaa yksilön syrjäytymistä. (Myrskylä, 2010)

Sosiaalibarometrin 2022 mukaan hyvinvointialueisiin siirtyminen, varsinkin järjestöjen näkökulmasta syrjäytymisen uhan alle jäävät mahdollisesti päihdeongelmaiset, rikostaustaiset, vanhukset, digitaidottomat, huono-osaiset lapsiperheet sekä yksinasuvat sekä henkilöt, jotka ovat jo ennestään jääneet palveluiden ulkopuolelle. Huolta kannettiin varsinkin aikuisten ja ikäihmisten ehkäisvästä päihde- ja mielenterveystyöstä, myös etääntyvät palvelut ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret ja aikuiset ovat syrjäytymisen uhan alla. Varhaisen tuen lisääminen lasten ja nuorten osalta täytyisi ottaa huomioon syrjäytymisen ylisukupolvisuuden vuoksi.

4.4.2 Syrjäytymisen ehkäisy

Valtioneuvoston julkaisussa (2001) nostetaan esille, että syrjäytymisen ehkäisyn keskeisin väline on universaalien periaatteiden noudattaminen, joka tarkoittaa sitä, että samat peruspalvelut kuuluvat kaikille. Julkaisussa painotetaan sitä, että syrjäytymisen ehkäisy perustuu tämän universaalien järjestelmän kehittämiseen. Kehittämisellä tähdätään estämään ihmisten resurssipuutteiden

yhdenaikainen kasaantuminen. Esimerkiksi terveysongelmien ei pitäisi reflektoitua asunnottomuuteen tai toimeentuloon.

Syrjäytymisen ehkäisy vaatii varhaista puuttumista, jolloin siihen linkittyy matalan kynnyksen palvelut. Avun hakemista on hyvä helpottaa, koska kynnys siihen voi olla todella korkea. Tällöin esimerkiksi nuorten ja nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisyssä koulujen ja oppilaitosten opiskelijahuollon henkilöstön olisi toivottavaa pitää yhteyttä matalan kynnyksen toimijoihin, esimerkiksi etsivään nuorisotyöhön, nuorten auttamiseksi sekä tueksi. Matalan kynnyksen toimijoiden tuella on mahdollista tunnistaa riskit ja ennaltaehkäistä. (Määttä & Määttä 2015)

4.5 Stigma

Stigmalla eli häpeäleimalla tarkoitetaan ihmisen taustan, toiminnan, olemuksen tai sairauden vuoksi liitettyä kielteistä mielikuvaa. Se saattaa ilmetä esimerkiksi ennakkoluuloina, syyllistämisenä tai epäoikeudenmukaisena ja syrjivänä kohteluna. Ihmisen sisäistävä stigma on leimaamisen haitallinen seuraus, jolloin ihmisen kokema ja havaitsema stigma muuttuu sisäistetyksi käsitykseksi omasta identiteetistä sekä omista mahdollisuuksista ja oikeuksista. Ihminen voi vetäytyä sosiaalisista kontakteista, jättää hoidon kesken tai luovuttaa aikaisemmin tärkeinä pitämiensä tavoitteiden eteen työskentelyn, koska vahvaan sisäistettyyn stigmaan usein liittyy voimakkaita häpeän, osattomuuden ja epävarmuuden tunteita. Sitkeille stigmoille on tyypillistä, ettei niitä ylläpitäviä rakenteita ja mekanismeja tunnusteta tai tunnusteta. Näin voi tapahtua niin sosiaali- ja terveysalan ammattilaiselle kuin siviilihenkilölle. (THL, 2023)

4.5.1 Stigmatisoitumisen haitat

Jokaisella on oikeus heille tarpeenmukaisiin ja saavutettaviin palveluihin, mutta esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalveluissa on olemassa erilaisia kynnyksiä, jotka vaikeuttavat avun saamista. Palvelut eivät ole aina

saavutettavia esimerkiksi silloin, kun ihmisen arjen toimintakyky on sairauden tai arjen hallinnanpuutteen vuoksi alentunut. Tuen ja hoidon saaminen voi viivästyä, koska apua hakeva pelkää syrjivää kohtelua omien tai toisten aikaisempien kokemusten perusteella (THL, 2023). Stigmatisoituminen voi vaikuttaa myös pitkään päihteiden käytön lopetuksen jälkeen.

Stigmaa kokevat myös sosiaali- ja terveysalana ammattilaiset, jotka yhdistetään heidän asiakaskuntaansa. Tämä voi vaikuttaa siihen, ettei tämänkaltaisiin työpaikkoihin hae tarpeeksi työntekijöitä, joka voi näkyä henkilökunnan puutteessa. Stigman kokeminen työpaikastaan voi vaikuttaa työntekijän yleiseen työhyvinvointiin, jolla saattaa olla pidemmätkin vaikutukset työntekijään.

4.5.2 Stigmatisoitumisen ehkäiseminen

Stigman poistaminen yhteiskunnasta kokonaan on monipuoleisesti haastava prosessi, jonka toteuttamisessa ei mahdollisesti tulla onnistumaan vielä pitkään aikaan. Stigma on vahvasti kiinnittynyt yhteiskuntaamme monella eri tavalla, mutta sitä pystyy pienillä teoilla ehkäisemään ja vaikuttamaan ihmisten ennakkokäsityksiin, joka pienentää stigmatisoitumista. (Seear, 2020)

Henkilökeskeisen kielenkäytön muuttaminen voi vaikuttaa suuresti stigman kokemiseen varsinkin, kun puhutaan päihdeongelmallisista. Leimaavia termejä, kuten narkomaani, alkoholisti tai nisti, pitäisi välttää, koska ne vahvistavat päihdeongelmallisiin kohdistuvia stigmoja. Heillä on paljon muitakin piirteitä ja ominaisuuksia kuin heidän käyttämänsä aine tai käyttötapa, joten sen sijaan on hyvä viitata huumeita tai alkoholia käyttävään ihmiseen, jolloin huomioidaan päihteiden takana piilevä ihminen, eikä ihmistä nähdä pelkästään käyttämänsä päihteen kautta. Henkilökeskeisen kielenkäytön muuttaminen on hyvin haastavaa, koska se valitettavasti kuuluu vahvasti yhteiskuntamme tapaan puhua stigman alle kuuluvista ihmisistä. (Seear, 2020)

5 TEEMAHAASTATTELU

5.1 Teemahaastattelun menetelmälliset lähtökohdat

Valitsimme teemahaastattelun opinnäytetyömme metodiksi, koska koimme sen antavan meille parhaimmat tutkimustulokset kohderyhmäämme huomioiden. Haastatteluissa pyrimme näkemään haastateltavan subjektina eli tarkoituksemme on olla enemmän kuuntelevampi osapuoli ja annamme haastateltavalle mahdollisuuden tuoda esille itseään sekä kokemuksiaan vapaasti. Emme halunneet valita metodiksemme perinteistä kyselylomaketta tai digitaalista versiota, koska kohderyhmämme eivät ole halukkaita itse tällaiseen toimintaan vaan haluavat ennemminkin kertoa kokemuksiaan kasvotusten sekä suurimmalla osalla heistä ei ole digitaitoja tai älylaitteita. Lisäksi koemme haastatteluiden tekemisen omasta näkökulmastamme parhaalta vaihtoehdolta aiheemme pohjalta, sekä saamme paremman kuvan haastateltavasta, kun kohtaamme heidät kasvotusten.

Hirsjärven & Hurmeen mukaan (Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö, 2000) aineiston analyysitapa olisi hyvä miettiä jo aineistoa kerättäessä. Haastatteluaineiston analyysin voi tehdä ainakin kolmella eri tavalla: 1) aineisto puretaan ja edetään suoraan analyysiin, tutkijan intuition luottaen, 2) aineisto puretaan, sen jälkeen se koodataan ja edetään analyysiin, 3) purkamis- ja koodaamisvaihe yhdistetään ja siirrytään analyysiin. Me aiomme käyttää tapaa kolme, koska meidän täytyy poimia aineistoista opinnäytetyömme kannalta oleelliset aiheet.

Viitaten teokseen ”Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö” (Hirsjärvi & Hurme, 2000) sanotaan, että aineiston luokittelu luo pohjan tai kehyksen, jonka puitteissa haastatteluaineistoa voidaan myöhemmin tulkita, yksinkertaistaa ja tiivistää. Myös teemahaastattelumme eri teemat toimivat osana opinnäytetyömme luokittelua. Aineiston luokittelun jälkeen seuraavana vaiheena on aineiston uudelleenjärjestely laaditun luokittelun mukaisesti. Teoriapohjana käytämme aikuisten arjen osallisuutta, jolloin

poissuljemme aineistot, jotka käsittelevät osallisuutta esimerkiksi varhaiskasvatuksessa. Luokittelussa ja analyysissa poissuljemme päihteiden käsittelyn, koska aiheemme koskee Social Club Lissun kävijöiden osallisuuden kokemuksia. Yhdistelemme aineistomme haastattelutuloksiin, joiden väliltä pyrimme löytämään samankaltaisuuksia. Yhdistelyn tuloksena olevia luokkia voidaan nimetä jo olemassa olevia teoreettisia käsitteitä käyttämällä tai itse luomalla kuvaavia käsitteellisiä termejä. Yhdistelyvaiheessa tärkeää on tutkijan ajattelutyön ja ymmärtämisen osuus. Löydetyt yhteydet tulisi ymmärtää ei vain empiirisinä ilmiöinä vaan myös teoreettisesti.

5.2 Kohderyhmä

Kohderyhmämme koostui palvelupiste Lissun kävijöistä. Kävijät ovat monihaasteellisia eli käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että heiltä voi mahdollisesti löytyä esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmia, rikollisuustaustaa, talousongelmia sekä neuropsykiatrisia haasteita. Haastateltavien taustat eivät ole tutkimuksemme keskiössä, joten emme kysyneet heidän nimiään, saati heidän diagnoosejaan. Valitsimme haastateltavien joukkoon vakituiset ja sosiaalisessa kuntouksessa olevat kävijät.

Haastateltavien vähimmäismääräksi olimme ajatelleet viittä henkilöä, mutta meidän onneksemme saimmekin kymmenen. Alun perin olimme olleet huolissamme siitä, että kävijöiden keskuudessa on enemmän miehiä kuin naisia ja kerroimme huolestuneita palvelupisteen vastuutyöntekijälle. Loppujen lopuksi tulimme siihen tulokseen, ettei sukupuoliasetelmalla ollut väliä, koska opinnäytetyön pääpainona on kumminkin kävijöiden kokemukset. Prosessin aikana painotimme, että haastatteluun osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, mutta kävijät yllättivät meidät positiivisesti omalla halukkuudellaan osallistua, joten tällöin pystyimme jättämään käyttämättä mahdollisen varasuunnitelmamme, jossa olisimme haastatelleet lisäksi myös palvelupisteen työntekijöitä.

5.3 Teemahaastattelun toteutus

Toteutimme opinnäytetyömme parityönä, jolloin vastuu opinnäytetyöstämme jakautui kahdelle ihmiselle. Tämä koski niin kirjoitusprosessia kuin teemahaastatteluita. Olimme sopineet jo ennen teemahaastatteluiden aloittamista selkeän työnjaon niitä varten. Toinen meistä haastattelisi, kun toinen kirjoittaisi ylös muistiinpanoja ja hoitaisi haastatteluiden äänittämisen. Tämä työnjako tuntui toimivalta ja sujuikin hyvin.

Teemahaastatteluiden toteutuksessa haastetta toi muutamat asiat. Ensinnäkin oli toisinaan haastavaa sopeuttaa kaikkien toimijoiden aikatauluja yhteen. Kun opinnäytetyötä tekee kaksi ihmistä, pitää huomioida molempien aikataulut ja voimavarat. Lisäksi Social Club Lissussa saattoi ilmetä esteitä aikataulullisesti. Olimme kuitenkin hyvässä kommunikaatioyhteyksissä Lissun työntekijän kanssa, joka helpotti aikataulujen yhteen sopimista ja mahdollisten muutoksien tekemistä. Toinen haastetta tuonut asia oli teemahaastatteluihin käytettävä tila. Halusimme toteuttaa haastattelut mahdollisimman yksinkertaisesti ja matalalla kynnyksellä haastatteluihin osallistujien kannalta, joten päätimme pitää teemahaastattelut Social Club Lissussa. Aluksi oli puhetta siitä, että olisimme pitäneet haastattelut Lissun aukioloajan jälkeen, jolloin tilassa ei olisi paikalla kuin haastattelijat, kävijä sekä työntekijä. Ensimmäisen haastattelun toteutimme tällä kaavalla, mutta loput toteutimme Lissussa aukioloaikojen sisällä. Tämä päätös tehtiin yhteisesti työntekijän kanssa, helpottaaksemme aikataulutusta. Tämä helpotti myös paljon madaltamaan teemahaastatteluun osallistumisen kynnystä kävijöille, koska olimme paikalla monta tuntia, jolloin oli joustavampaa osallistua siinä hetkessä, milloin heille itselle sopi.

5.4 Aineiston analysointi

Oma varmuutemme lisääntyi koko prosessin aikana. Koimme, että kykenisimme tulevaisuudessakin tekemään enemmän teemahaastatteluja. Haastatteluja toteuttaessamme huomasimme haastattelurungossamme pientä kanketta, koska haastateltava oli joissakin tapauksissa tuonut jo seuraavien kysymyksien vastaukset esiin. Näissä tapauksissa improvisoimme seuraavia

kysymyksiä pysyen kuitenkin haastattelurungon suunnitelmassa, mutta litteroinnissa tämä tuotti haasteita, jotka kuitenkin saimme työstettyä lisäämällä enemmän aikaa siihen mitä oli suunniteltu.

Teemahaastattelun käsittely ja analysointi on hyvä aloittaa mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen ja tässä meillä meni noin kaksi viikkoa. Luimme ja kuuntelimme haastattelut vielä litteroinnin jälkeen ja alleviivasimme ne vastaukset, jotka tuomme esiin seuraavassa osiossa sitaatteina. Vastausten pääpaino Social Club Lissun ilmapiirissä ja miten kävijät kokivat tullessa kohdatuksi, eikä niinkään heidän yksityiseen elämäänsä liittyvissä kokemuksissa. Haastatteluiden teemoissa käsiteltiin yleistietoa, osallisuutta ja arkea, kokemuksia ja tulevaisuutta. Jälkimmäisessä teema-alueessa haastateltavat kertoivat, joko suppeasti tai laajasti omasta tulevaisuudestaan, johon Social Club Lissu kiteytyy.

5.5 Teemahaastattelun tulokset

Tässä osiossa käymme läpi teemahaastattelun vastauksia ja jaamme vastaukset haastattelurungon teemoittelun mukaisesti.

5.5.1 Yleistieto

Me kysyimme haastatteluun osallistujilta, miten he olivat löytäneet Social Club Lissun. Pääosin nousi esiin, että kävijät ovat löytäneet Lissun ystävien, kavereiden sekä tuttujen kautta. Pari haastateltavaa sanoi olleensa mukana perustamisesta asti, mutta myös muutama kertoi löytäneensä Lissuun Sininauhan ja TE-toimiston sekä erinäisten hankkeiden kautta.

”Mulla on yks semmonen ystävä, kaveri, joka sano, että tule käymään Lissussa. Mä vähän epäröin tulla, kun kuulin kaikkii semmosii huhuja. Sit mä päätin rohkeesti, että meen kattomaan ja siit on sitte 2,5 vuotta melkein 3 vuotta.”

”Olin sellases hankkees ku Tuetusti tulevaisuuteen. Hanke loppu ja sit pistettiin tämä pystyyn.”

”Mä asuin ite Varikolla ja siitä joku mainitti. Mä lähdin sitte kattomaan, kun ei ollut mitään hajua mikä paikka tää on. Sit mää tulin tänne ja tästä tuli mulle mun arkinen paikka.”

5.5.2 Osallisuus ja arki

Seuraavana teemana meillä oli teemahaastattelussa osallisuus ja arki, jotka olivat meidän opinnäytetyössämme teemat, joita halusimme erityisesti korostaa. Näitä teemoja käsitelimme neljällä kysymyksellä, jotka koskivat osallisuus käsitettä, osallisuuden tunnetta ja kuinka nämä asiat sekä Social Club Lissu on vaikuttaneet heidän arkielämäänsä.

Osallisuus käsitteenä oli nimellisesti monelle vieras, jonka takia kysyimme käsitteen tuntemuksesta jo ennen teemahaastattelun alkamista, jotta meillä olisi parempi aika selittää sen merkitys haastatteluun osallistujille. Toisille osallisuus käsiteellä oli selkeä merkitys erityisesti Social Club Lissussa.

”Yhteisöllisyys. Ystävien henki ja kavereiden henki. ”

”Se osallisuus on sitä hyväksyntää ja ketään ei leimata. Työntekijät ja kaikki on samalla viivalla, se on Suomen maassa harvinaista”

”En mä tiedä. Voin mä siis sanoa, että mä koen kuuluvani tänne niin kuin porukkaan. Jokainen on tervetullut ja kaikki otetaan avosylin vastaan”

Social Club Lissussa järjestetään viikoittain kaikille avoin All Stars-yhteisökokous, missä käsitellään ajankohtaisia asioita ja kävijät pääsevät osallistumaan yhteisten päätöstentekoon. Halusimme nostaa kokouksen esiin, koska tunne siitä, että pystyy vaikuttamaan ympärillään tapahtuviin asioihin, on osa osallisuuden tunnetta, jota moni ei välttämättä itse tiedosta. Kaikki vastaajat tiesivät

All Stars-kokouksesta, mutta moni ei ollut itse osallistunut kyseiseen kokoukseen.

”Oon päässyt. Meillä on aina se yhteisökokous joka viikko. Se on hyvä asia, että pääsee osallistumaan. Joskus huudetaan, mutta kyllä se sopu tulee. Meillä on täällä jonkinmoiset säännöt. Ei tää mikään eläintarha ole kumminkaan.”

”Mä oon aika harvoin niissä kokouksissa paikalla, mutta silloin kun mä oon niin kyllä niissä käsitellään silloin hyviä juttuja.”

”Silloin kun on halunnut ni saanut osallistua. Totta kai se tuntuu kivalta. Mun mielipidettä on kysytty moneen asiaan.”

Kysyttäessä kävijöiltä kuinka Social Club Lissu on vaikuttanut heidän arkeensa, vastaukset olivat kaikki positiivisen puolella. Monet kertoivat Lissun tuoneen heille uusia ihmissuhteita ja keskusteluseuraa.

”Lissu antaa väriä ja tarkoitusta elämään.”

”Tuohan se sisältöä elämään ja niin kuin se, että mulla on elämä muuttunut paljon. Mä oon oppinut luottamaan ihmisiin, työntekijät, opiskelijat, kaikki ja pomot.”

”Siis tää on tosi hienoa. Mä oon saanut uusii ystäviä, kavereita. Vaikka mä olen yksinäinen mies niin tää on mulle kuin toinen koti, mä tuun aina mielelläni tänne aamusin. Tää on ihan hyvä paikka minulle.”

Social Club Lissusta ja sen työntekijöistä puhuttaessa kävijöillä ei ollut kuin positiivista sanottavaa. Lissu koettiin toisena kotina ja paikkana, minne pystyi tulemaan omana itsenään ilman tuomitsemista. Syyksi nousi Social Club Lissun työntekijät ja ihmiset, jotka käyvät Lissussa. Nämä tekijät koettiin isoksi osaksi heidän yhteenkuuluvuuden tunteen edistämistä. Myös yhteiset tekemiset kuten biljarditurnaukset tai viikoittaiset noppapelit edistävät yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä.

”Tääl kokoontuu kaikki jolla on asiat huonosti. On hyvä kokoontuu ja puhuu asioista. Ihmiset saa soittaa toimistoasioitaan. Täällä aina kuunnellaan, haluaa. Jos itkettää, ni itkettää. Tääl on hyvä olla.”

”Ja ne ketkä on töissä täällä, Katja ja muut, mun mielestä he. Heille voi aina kertoa huolensa. Ja sitten muutkin ihmiset. Mutta jos täällä ei olis Katjaa niin tää ei olis Lissu.”

5.5.3 Kokemukset

Kokemukset osiossa halusimme kysymysten painottuvan nimenomaan kävijöiden erilaisiin kokemuksiin liittyen Social Club Lissun ilmapiiriin, kokemusasiantuntijoihin sekä jalkautuviin ammattilaisiin. Yleisesti ilmapiiri koettiin hyvänä, mutta monella oli myös kritiikkiä annettavanaan. Monet nostivat esille heidän inhimillisyytensä ja sen, että kaikilla on niitä huonoja päiviä, joka voi vaikuttaa yleiseen ilmapiiriin ajoittain.

”Ihan hyvä ilmapiiri. Kaikkein tärkeintä täällä on, että kunnioitetaan toisia, mutta ihmisillä on hyvin erilaiset käsitykset siitä, mitä toisten kunnioittaminen on ja miten se näyttäytyy. Toisille se voi tarkoittaa sitä, että siivotaan omat jäljet, toisille kunnioitetaan sitä, joka myy eniten kamaa. Tämä tekee asioista haastavia ja pitää koko ajan vähän tarkkailla meininkiä.”

”Ilmeisesti hyväksi, kun viihdyn täällä. Ei haittaa et joku joskus vähä kännissä.”

”Koen tän Lissun ilmapiirin välillä niin epäkunnioittavaks, niinku näitä ihmisiä kohtaan jotka on täällä töis ja ketä mahdollistaa tän koko jutun. Jotkut eivät ymmärrä olla kiitollisia vaan aukoo päätä vaan. Ja tarkotan nimenomaan tervettä kunnioitusta.”

”Se on tosi hyvä, mutta on myös niitä päiviä, kun moni on tosi kiukkunen tai väsynyt. Mutta yleisesti hyvä. Kyllähän täällä porttikieltoja annetaan ja mun

mielestä se on tosi harmillista, että jotkut ihmiset käyttäytyy tosi huonosti täällä. Kun on tämmönen paikka, niin ei tätä halua menettää.”

Social Club Lissuun jalkautuvat eri sosiaalialan ammattilaiset mahdollistamaan kävijöiden kohtaamista matalalla kynnyksellä. Heillä on sovittuna tietyt ajankohdat, milloin ammattilaiset saapuvat Lissuun, joten se ei tule kenellekään yllätyksenä. Ammattilaisia jalkautuu esimerkiksi Aggredista, Rikosseuraamuslaitokselta ja Sosiaalitoimistosta. Näistä jalkautuvista ammattilaisista haastatteluun osallistuneilla oli selkeä näkemys siitä, että heitä on helppo kohdata, mutta heitä tarvittaisiin enemmän.

”On. Oli sellasia tilanteita ku mikään ei ollu hyvin ja ei ollu itellä jaksamista hoitaa niitä juttuja, ni ammattilainen tuli tänne käymää ja tuli kysyyn et jos hoitettais ne.”

”Mun mielestä kaikki on ollut helppoa ja fiksun näköistä. En nää mitään poikkeavaa. En ole itse tarvinnut heitä, mutta he tukee tätä toimintaa.”

”On tosi helppo. Aina Katja ja työntekijät kertoo erikseen ja yhteisökokouksissa, että tämmönen ihminen on tulossa ja täältä on tulossa väkeä. Se mataltaa kynnystä, kun vaikka sossu tulee tänne. Se tasa-arvoisuus löytyy kaikilta, kuka on täällä käynyt. Meitä ei kohdella negatiivisesti.”

”On ainakin Aggredia. Sossu saisi käydä vähän enemmän. Meillä kävi sossu ennen tiistaisin, mutta ei enää, en oo varma käykö lainkaan. Hyvinvointialue on voinut vaikuttaa tähän. Tarvitaan lisää työntekijöitä, jotka voi jalkautua Lissuun.”

Social Club Lissussa kokemusasiantuntijaroolissa toimii kaksi kävijää, joista toinen käy Lissussa melkein päivittäin. He pystyvät antamaan kävijöille erilaisia näkökulmia omien kokemusten pohjalta ja antaa tukea elämän eri tilanteissa. Haastatteluun vastanneiden arviot kokemusasiantuntijoista ylipäätään oli ristiriitaisempaa verrattuna heidän kokemuksiinsa jalkautuviin ammattilaisiin. Osa ei ollut koskaan kokenut tarvetta kokemusasiantuntijoihin, mutta osa

oli saanut apua heiltä. Löytyi myös vastauksia missä kritisoitiin kokemusasiantuntijan käsitettä. Yksi haastattelemistamme kävijöistä oli itse yksi kahdesta Lissun kokemusasiantuntijoista, jolloin saimme kuulla myös kokemusasiantuntijan näkökulmaa omasta roolistaan Lissussa.

”Meinasin aloittaa kokemusasiantuntija koulutuksen itse, mutta en jostain syystä mennyt. Meillä on täällä kaksi ja ne riittää.”

”Kaikille on varmasti hyötyä. Riippuu omista kokemuksista.”

”Sanon täs suoraan mielipiteeni kokemusasiantuntijoista, mun mielest se on semmosta hapatusta. Suhtaudun niihin varauksellisesti. Jotkut ihmiset joilla menee yhtäkkiä pohja alta eikä tiedä miten asioita hoidetaan, ni niihi kokemusasiantuntijat varmasti osaa auttaa, mut se on asia erikseen.”

”En koe, että saan ketään ikinä mun ansiosta lopettamaan. Mä olen tullut siihen tulokseen, et jotain joskus saanut neuvottuu käyttää oikein”

5.5.4 Tulevaisuus

Halusimme teemahaastattelun lopussa kysyä osallistujilta, millaisena he näkevät itsensä vuoden päästä. Tällä pyrimme näkemään miten Social Club Lissu mahdollisesti vaikuttaa heidän tulevaisuusajatteluunsa. Suurin osa kokivat, että Lissu olisi osa heidän arkeaan vielä vuodenkin päästä, jos Lissu vain on vielä olemassa silloin. Monilla oli myös Lissun ulkopuolelle liittyviä selkeitä tulevaisuuden suunnitelmia. Muutamat olivat varmoja, ettei heidän suunnitelmiinsa mene edes vuottakaan, mikä oli mielestämme hienoa kuulla.

”Näen itteni ihan vakituisissa töissä. Eikä ole mitenkään kaukaa haettu juttu, kun niitä on jo mulle tarjottukin.”

”Jos mä sitä ajattelen, ni miksei olisi. Peli jatkuu vuoden kuluttua samannäköisesti, näillä näkymin.”

”Mä en uskalla aatella niin pitkälle. Mä en halua suunnitella liikaa, mä elän päivä kerrallaan. Kyllä mä silti uskon, että Lissu on osana mun arkea, mä oon niin sosiaalinen.”

”Mä haluaisin, että mulla olis oma hieno asunto missä mä olisin mun poikaystävän kanssa. Mä haluaisin, että meillä menisi hyvin, että olis just hieno asunto ja ettei meillä olis huumeiden käyttöä. Haluaisin olla korvaushoidossa, selvinpään ja edesauttaa sitä, että saan ne huumeet oikeesti pois mun elämästä.”

”Mä en osaa yhtään sanoa. No mä haluaisin, että mä olisin täysin päihteetön. Ja olisin mennyt eteenpäin kouluun opiskelemaan. Saisin kunnollista terapiaa. Eläisin normaalia päihteetöntä elämää, että olisi harrastuksiakin. Ehkä vuoden päästä elän parempaa elämää.”

Muutaman haastateltavan kanssa nousi esiin myös ajatuksia palvelupiste Lissun tulevaisuudesta, joka suurimmalla osalla oli toiveikas, mutta jonkinlaisia muutoksia kaivattaisiin, kuten isompia tiloja.

”Täl näkemäl Lissun tulevaisuus on ihan hyvä. Isommat tilat olis tarpeen. Jos-sain vaiheessa katellaan.”

5.5.5 Lisäyksiä

Parin haastateltavan kanssa ehdimme kysyä ja keskustella siitä, että pitäisikö Social Club Lissun kaltaisia kynnyksettömiä palvelupisteitä olla enemmänkin Suomessa ja lähialueilla. Erityisesti nousi esiin huoli mahdollisista kävijöistä, jotka eivät uskalla syystä tai toisesta tulla Lissuun ja kuinka siihen pystyttäisiin vaikuttamaan.

”Ympäri Suomen, joka paikassa kuuluisi olla. On täällä käynyt Raumalta, Tampereelta ja Helsingistä, jotka on kiinnostuneita Lissusta ja sen toiminnasta.”

”Helsingissä oma ”Lissu”, mutta Mini-Lissuja olisi suunnitteilla Satakunnan muille alueille. Miten saadaan ne ujommat, aremmat, jotka yksin kotona kärsii.”

Kysyimme kokemusasiantuntijaroolissa toimivalta hänen mielipidettään ja kokemustaan Social Club Lissuun kohdistuvista mahdollisista ennakkoluuloista. Hän ei henkilökohtaisesti kokenut, että ennakkoluulot olisivat ongelma.

”Kun hallituksen kanssa etittiin paikkaa ja katottiin, et tos vois olla hyvä, joku kysy niinku et mitä ihmiset täs ajattelee. Mä sanoin, et ne ei ajattele yhtikäs mitään, kun tos vieres on Jolene mis paukkuu pyssyt silloin tällöin.”

5.6 Teemahaastattelun yhteenveto

Meidän mielestämme haastattelut sujuivat pääosin hyvin. Haastateltavat olivat hyvin innokkaita osallistumaan. Haastatteluiden tilana toimi Social Club Lissu heidän aukioloaikoinansa, jolloin meillä ei ollut rauhallista ja äänetöntä tilaa, joten litterointia vaikeutti mahdolliset nauhoitteelta kuuluvat äänihaitat.

Teemahaastatteluiden tulosten perusteella voimme päätellä, että Social Club Lissu on edistänyt monien kävijöiden osallisuutta ja tunnetta siitä, että he ovat osa isompaa yhteisöä. Lissu on paikka, missä kävijät ovat kokeneet tullessa kohdatuksi ja kuulluksi juuri sellaisena, kun he ovat. He ovat päässeet vaikuttamaan Social Club Lissussa tehtäviin päätöksiin ja osallistumaan erilaisiin yhteisöllisiin tapahtumiin, kuten biljarditurnauksiin tai Noppa ratkaisee-peleihin. Kävijöiden ongelmissa auttavat osaavat työntekijät, kokemusasiantuntijat, jalkautuvat ammattilaiset sekä muut kävijät. Kävijät ovat löytäneet ja luoneet uusia merkityksellisiä ihmissuhteita Social Club Lissussa. Monelle Lissu on osa päivittäistä arkea, joka rytmittää heidän päivänsä. Lissussa he voivat juoda kahvia, syödä, seurustella ihmisten kanssa, pestä pyykkiä, hoitaa paperiasioitaan tai vain olla.

Teemahaastattelupohja ja tiivistetyt vastaukset löytyvät liiteosiosta liitteinä 1 ja 2.

6 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme jo ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, jolloin kehitelimme vielä erilaisia ideoita, mutta vasta toisen opiskeluvuoden alussa päätimme tilaajatohon ja aihe oli vielä kehitteillä. Lopulliseen tulokseen pääsimme ohjaavan opettajan avulla, joka auttoi meitä opinnäytetyömme aiheen rajaamisessa ja mitkä käsitteet avaamme tutkimukseemme. Kun tilaajataho oli varmistettu, tiesimme silloin jo, että haluamme Social Club Lissun kävijöiden olevan meidän opinnäytetyömme keskiössä, koska heitä varten Lissu on alun perin luotu, tarvittiin vain jonkin aikaa ennen kuin löysimme sopivan aiheen.

Teemahaastattelumenetelmä on hyvin joustava ja antaa tekijälleen vapauden tehdä tutkimuksesta omannäköisensä. Teemahaastattelun avulla tehtävä kokemuksia kuvaava tutkimus saattaa paljastaa haastateltavista henkilökohtaisia asioita, kuten myös tässä opinnäytetyöprosessissa. Henkilökohtaiset asiat päätimme heti rajata tulosten ulkopuolelle, joten näin pidimme huolen, että ne olivat vain meidän korvillemme. Työparina meistä oli mielenkiintoista huomata, kuinka omat perspektiivimme laajenivat kuullessamme kävijöiden kertomia kokemuksia, olivat ne sitten positiivisia tai negatiivisia. Tulevina sosiaalityön ammattilaisina saatamme kohdata päihde- ja rikostaustan omaavia henkilöitä, joten tämän tutkimuksen ja haastattelukokemuksen pohjalta osaamme kohdata heitä inhimillisemmin, asiantuntevammin sekä antaa paremmin tukea.

Koemme huolestuttavana sen, että Social Club Lissun kaltaisia paikkoja ole Suomessa enempää. Olemme pohtineet jo opiskeluiden ja tämän opinnäytetyöprosessin aikana sitä, että ylipäätään matalan kynnyksen palveluja 35–60-vuotiaille ei ole. Varsinkin jos jää marginaalin ulkopuolelle niin palveluja on entistä vähemmän tarjolla. Kolmannen sektorin toimijat pääasiassa tuottavat matalan kynnyksen palveluita, ja jos he eivät saa rahoitusta hyvinvointialueilta, on nämä kyseiset palvelut vaarassa. Silloin moni näitä palveluja käyttävä henkilö on vaarassa syrjäytyä. Yleisesti matalan kynnyksen palvelut ovat ennaltaehkäisevää, mutta Social Club Lissun tapauksessa puhumme haittoja

vähentävästä työstä, ja se on myös kuntouttavaa toimintaa. Mielestämme päihdepalvelut yleisesti tulisi nähdä laajana kokonaisuutena, joka pitää sisälleen monenlaisia työ- ja tukitoimia. Tällöin ne perustuisivat asiakkaiden yksilöllisiin tuen tarpeisiin ja tavoitteisiin. Monilla Social Club Lissun kävijöillä kuntoutuminen ja kiinnittyminen yhteiskuntaan tarkoitti sitä, että he ovat löytäneet omaan arkeensa rytmiä sekä rutiineja ja löytäneet yhteisön, missä heillä on hyvä olla. Kuntoutumisen näkökulmasta katsottuna kyseiset askeleet voivat vaikuttaa hyvin pieniltä, mutta ovat merkityksellisiä yksilön näkökulmasta.

Joidenkin haastatteluun osallistuneiden kanssa sivuttiin myös muita aiheita kuin opinnäytetyömme suoranaisesti koskevia aiheita, kuten käyttöhuoneet ja NIMBY-ilmiö. Muutama oli vahvasti sitä mieltä, että käyttöhuoneita ei tarvita Suomessa. Omasta mielestämme käyttöhuoneilla voisi olla positiivisia vaikutuksia meidän yhteiskunnassamme esimerkiksi turhien yliannostuskuolemien estäminen. NIMBY (Not In My Backyard) - ilmiöstä käytiin pientä keskustelua liittyen siihen, että kaikille toivotaan palveluita, mutta sitten kun marginaalin ulkopuolelle oleville henkilöille tuodaan palveluita liian lähelle omaa ympäristöään, nostetaan tästä isoa meteliä. Mielestämme palveluita täytyy pystyä toteuttamaan kaikille.

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana opimme hyvin paljon teoreettisesti ja käytännön sovelluksen kautta teemahaastattelumenetelmästä. Haastatteluita toteuttaessamme huomasimme viimeisimpien haastatteluiden osalta, että saimme enemmän informaatiota mitä taas aloittaessamme. Jäimme pohtimaan, olimmeko itse parantaneet haastattelutaitojamme, oliko ilmapiiri rennompi vai osallistujat itse avoimempia. Pohtiessamme edellä mainittua asiaa päädyimme siihen tulokseen, että osaisimme tehdä ja toteuttaa haastattelut paremmin, koska meillä on teemahaastattelusta ja varsinkin sen käytöstä paljon enemmän tietoa kuin prosessia aloittaessa. Mielestämme myös ilmapiiri oli avoimempi ja vastaanottavaisempi meitä sekä työtämme kohtaan.

Aihetta tutkiessamme huomasimme, sen ettei osallisuutta varsinkaan marginaalin ulkopuolelle jääneiden näkökulmasta ole tarpeeksi tutkittu. Tulevaisuudessa olisi hyvä tutkia enemmänkin Social Club Lissun kaltaisia

kynnyksettämiä palveluja. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista ja hyödyllistä kuulla miten julkiset sote tahot kokevat kävijöiden osallisuuden tarpeen sekä palvelupisteen tuoman hyödyn.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli haastatella Social Club Lissun kävijöitä liittyen heidän kokemuksiinsa osallisuudesta. Onnistuimme tässä ja saimme paljon hyvää tietoa kävijöiden kokemuksista, joiden toivomme antavan näkökulmaa opinnäytetyömme lukijoille, siitä kuinka tärkeä lisä Lissu on Porin kaupunkia ja mitä se heidän kävijöilleen oikeasti merkitsee. Osallisuus ja osallisuuden tunne vaikuttaa monitahoisesti ihmisiin ja hänen ympäristöönsä, jota joskus pidetään turhan itsestäänselvyytenä, vaikka monet kamppailevat osallisuuden eri osa-alueilla. Ihmisen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää tuntea olevansa osa merkityksellistä yhteisöä, missä kukin saa olla mukana aktiivisena jäsenenä.

6.1 Eettisyys

Opinnäytetyömme eettisyys toteutui prosessin aikana hyvin. Ennen kuin aloitimme opinnäytetyömme, laadimme käytäntöjen mukaisesti suunnitelman sekä opinnäytetyönsopimuksen. Suunnitelmaa työstäessämme perehdyimme tarkasti opinnäytetyömme keskeisiin käsitteisiin kirjallisuuden ja muiden tietolähteiden avulla.

Haastatteluprosessissa toimimme ilmi haastateltavien anonymiteetin, aineiston käsittelyn, vaitiolovelvollisuutemme sekä, että jokaisella kävijällä on vapaus valita, haluaako osallistua haastatteluun. Jätimme haastattelun ulkopuolelle iän ja sukupuolen. Teemahaastattelua laatiessamme eettisyys nousi suureen rooliin. Kysymyksiä suunnitellessamme, otimme huomioon, etteivät ne missään kohtaa vahingoittaisi tai arvostelisi kenenkään elämäntilannetta. Haastateltavinamme oli 10 kävijää. Haastateltavat valikoituivat kävijöiden oman mielenkiinnon sekä työntekijöiden ehdotusten mukaan. Haastatteluiden aikana kävijät kertoivat myös henkilökohtaisia asioita, jotka eivät liittyneet haastattelumateriaaliin, joten olemme rajanneet ne pois vastauksista.

Mielestämme mahdollisena eettisenä riskinä tuli esiin haastatteluihin käytetyn tilan avoimuus. Työntekijä ehdotti meille ulkopuolista tilaa, mutta siitä nousi esiin mahdollinen turvallisuusriski ja kävijöiden haluttomuus osallistua haastatteluun, jos paikka on Social Club Lissun ulkopuolella. Haastateltaville annettiin mahdollisuus kertoa prosessin aikana sen verran kuin itse halusivat.

Lähdeaineistoa hankittaessa käytimme vain luotettavista lähteistä löytyvää tieteellistä sosiaali- ja terveysalan kirjallisuutta ja sivustoja. Osa materiaalista oli vanhentunutta, mutta käypää kirjallisuutta. Tiettyjen käsitteiden kannalta oli vaikeaa löytää kirjallisuutta tai tietolähteitä, jotka olisivat olleet kohderyhmäämme. Päädyimme kuitenkin hyödyntämään löydettyjä lähteitä, koska niiden sisältö tuki opinnäytetyömme teoriaa. Opinnäytetyön teoriaosuudessa noudatimme oikeaoppista lähdeviittausta.

6.2 Luotettavuus

Opinnäytetyömme luotettavuuden tarkastelu pohjautuu vahvasti pitämiimme teemahaastatteluihin ja sen prosesseihin. Haastatteluiden pääkohtana oli kävijöiden kokemukset, joten meidän oli tärkeää pitää kysymyksemme aiheeseen liittyvinä ja halusimme välttää polaarisia kysymyksiä mahdollisimman paljon, tai kysyä tarkentavia kysymyksiä, jotta kysymys ei jäisi pintapuoliseksi. Luotettavuuteen vaikutti myös muodostamamme haastattelurungon ja haastattelukysymysten yleinen selkeys ja ymmärrettävyys. Pohjustimme aina haastatteluiden alussa opinnäytetyöaihetta ja tarkistimme heidän ymmärrystään osallisuus käsitettä kohtaan ja jos se ei ollut haastateltavalla tuttu, yritimme parhaamme selittää käsitteen ymmärrettävällä tavalla. Emme voi kuitenkaan olla täysin varmoja ymmärsivätkö he käsitteen kokonaan, vai eikö he uskaltaneet kysyä tarkentavia kysymyksiä käsitteestä.

Haastattelumateriaalia käsiteltiin luotettavuudella. Vain opinnäytetyön tekijät kuuluivat haastattelut äänitteistä ja kun äänitteistä oli saatu tarvitsevat materiaalit, äänitteet poistettiin nauhoituslaitteesta. Haastateltavien henkilökohtaisia

tietoja ei kysytty, eikä niitä nostettu esiin teemahaastatteluiden tuloksissa, eikä niistä vaitiolovelvollisuusveloitteen vuoksi keskusteltu ulkopuolisten kanssa.

Haastattelutulosten luotettavuuteen vaikutti paljon se, että haastattelut toteutettiin vapaaehtoisuus pohjalta, ketään ei pakotettu osallistumaan, jos ei kävijä itse halunnut osallistua. Tällöin voimme luottaa heidän antamiin vastauksiin enemmän, koska he eivät pakolla yrittäneet vastata kysymyksiimme päästäkseen pois haastattelutilanteesta. Emme voi kuitenkaan olla täysin varmoja vapaaehtoisuudesta huolimatta, vastasivatko haastattelemamme kävijät totuudenmukaisesti kysymyksiimme, mutta meille opinnäytetyön tekijöille jäi vahvasti sellainen tunne, että haastatteluihin vastaajat olivat hyvin avoimia ja rehellisiä vastauksissaan. Yritimme luoda haastateltaville luotettavan ja rennon ilmapiirin haastatteluiden ajaksi, jotta he uskaltaisivat vastata kysymyksiimme, ja saimme tästä muutamalta vastaajalta palautettakin. Monet kokivat hyväksi avautua ja kokivat itsensä kuulluksi, kun juuri heiltä kysyttiin heidän kokemuksiaan.

Olemme myös luoneet luotettavuutta Social Club Lissuun ja sen kävijöihin käymällä paikan päällä keskustelemassa opinnäytetyöstä niin työntekijöiden kanssa kuin kävijöiden kanssa. Teimme opinnäytetyöstämme pienen mainoksen ennen kuin aloitimme teemahaastattelut, jolloin kävijöillä oli mahdollisimman paljon tietoa opinnäytetyöstämme ja sen aiheesta, sekä ajankohdasta milloin olisimme toteuttamassa haastattelut.

Tulosten luotettavuudessa pitää ottaa myös huomioon se, että haastattelimme kymmentä eri Social Club Lissun kävijää, joka on pieni osa Lissun päivittäisestä kävijämäärästä. Kaikilla on omat mielipiteensä ja kokemuksensa ja opinnäytetyön tuloksissa tietysti nostamme esille vain niitä kokemuksia, joista olemme saaneet materiaalia ja luvan käyttää opinnäytetyössämme.

6.3 Ammatillinen kasvu

Olemme pohtineet yhdessä molempien ammatillista kasvua ja ajatusmaailmamme muutoksia opinnäytetyötä tehdessämme, sekä sen valmiiksi saamisen jälkeen. Opinnäytetyön prosessi oli pitkä ja paikoitellen myös haastava. Koimme suurimmaksi haasteeksemme aikataulutuksen.

Opinnäytetyön aihe oli mielessä jo ensimmäisen harjoittelujakson aikana, jolloin meillä oli kaksi vaihtoehtoa, mutta nykyinen aiheemme tuli prioriteetiksemme. Toinen meistä oli työharjoittelussa alkuvuodesta 2021, jolloin saimme tarttumapintaa aiheeseen. Virallisen päätöksen aihealueestamme teimme kuitenkin vasta syksyllä 2022, jolloin opinnäytetyöprosessi lähti kunnolla käyntiin, mutta aloitusta hidasti kuitenkin toinen harjoittelu ammatillisella erityisalueella.

Syksyn aikana teimme opinnäytetyön aikataulua sekä työstimme suunnitelmaa. Kuten edellä jo mainitsimmekin, niin aikataulutus oli meidän suurin haasteemme, mutta opinnäytetyön valmistuminen tapahtuikin suunnitelmamme mukaisesti. Haastatteluiden toteutus kuitenkin poikkesi hieman suunnitelmasta. Pienten vastoinkäymisten jälkeen saimme kirittyä aikatauluamme kiinni ja se vahvisti motivaatiotamme työskentelyprosessissa. Hyödynsimme työskentelyn aikana oppimisprojektien tuomaa kokemusta teemahaastatteluista, hyödyntäen myös teoriapohjaa. Koemme, että kasvoimme haastattelijoina ammattimaisemmiksi. Haastattelijaksi ei ole passiivinen osapuoli, vaan on itsekkin osana vuorovaikutuksellista prosessia. Haasteltaessa huomioimme, että olimme aidosti läsnä, loimme luottamuksellisen ilmapiirin ja emmekä johdatelleet haastateltavien vastauksia. Aineiston hankinta aiheutti meille pieniä haasteita, mutta onneksi opintojen aikana lähdekriittisyys oli tullut tutuksi.

Mielestämme melkein vuoden mittainen opinnäytetyöprosessi on pitkä, mutta opettavainen. Prosessin aikana on hyvä huomioida omia sekä parinsa voimavaroja ja tehdä työnjakosuunnitelma mistä pidetään kiinni. Koemme, että meidän kahden välillä tämä onnistui hyvin ja vaikka paikoitellen voimavarat olivat vähissä, mutta tuimme toisiamme matkamme aikana. Tämä aika on antanut meille uutta näkökulmaa sekä taitoja kohdata erilaisen taustan omaavia

ihmisiä, kummankin kiinnostus tulevaisuudessa on päihde-, mielenterveys- ja rikostaustan omaavien henkilöiden parissa. Myös hankkeet, jotka nivoutuvat edellä mainittuihin ovat mielestämme kiinnostavia. Koemme, että opintomme ovat mahdollistaneet sen, että olemme pystyneet toteuttamaan opinnäytetyömme ammattimaisesti sekä antanut varmuutta kohtaamis- ja vuorovaikutustaitoihin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli nostaa Social Club Lissua esille osana yhteiskuntaa ja sitä miten tärkeää jokaiselle on kuulua johonkin yhteisöön. Toivomme jokaisen lukijan syventyvän edellä mainittuun teemaan. Työskentely laajensi meidän ymmärrystämme palvelutarpeista sekä miten asiakkaiden osallisuutta voidaan hyödyntää kehittämisprosesseissa tulevaisuudessa.

Toivomme, että Social Club Lissusta tehtäisiin tulevaisuudessakin enemmän opinnäytetöitä ja pro graduja sekä, että omasta tutkimuksestamme tulee olemaan hyötyä muillekin. Erityisesti toivomme opinnäytetyöstämme olevan hyötyä Social Club Lissulle sen tulevaisuutta ajatellen. Jatkokehittämistä ajatellen tutkimuksemme aiheen voisi toteuttaa toiminnallisena erilaisten ryhmien kautta käyttäen osallisuuden eri muotoja, kuten esimerkiksi menetelmäkorttien avulla. Tulevina sosiaalialan ammattilaisina haluamme nostaa myös esiin, että kuinka tärkeää on eri sosiaali- ja terveysalojen ammattilaisten jalkautua asiakkaiden pariin.

LÄHTEET

Cameron, E. (2023). Manfred Max Neef's Human Scale Development and Geoethics. Haettu osoitteesta 23.8.2023 <https://www.researchgate.net/publication/371134298>

Eronen, A. & Londén, P. (2022). Sosiaalibarometri 2022, erityiskatsaus. Hyvinvoinnin ja terveyden eristäminen. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2022/05/Sosiaalibarometri-2022-SOSTE-julkaisu-12-05-2022.pdf>

Harrikari, T., Hekkala, M., Kivipelto, M & Raitakari, S. (2023). Sosiaalityö kriiseissä ja poikkeuksellisissa olosuhteissa. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/85434?fbclid=IwAR1TqW3dKXwHw4gjaTsi4HQk-LeAlaUUbDnrevECWdBro69GxpryXrbAsNQ>

Hirsjärvi, S & Hurme, H. (2000). Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino.

Hämäläinen, R-M & Leeman, L. (2016). Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Julkari.fi <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016102725606>

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Julkari.fi https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf

Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (2014). Osallisuuden jäljillä. Joensuu: Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry. PDF-dokumentti. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/osallisuuden-%C3%A4l%20j%20j%20jill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (2010). Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Tammi.

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec

Lehtonen, H. (2020) Mikä on yhteisö? <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/mika-on-yhteiso/>

Määttä, M. & Määttä, A. (2015). Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79533/parempia%20ratkaisuja%20koulutuksen%20ja.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Myrskylä, P. (2012). Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA-analyysi. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

Paananen, R., Surakka, A., Kainulainen, S., Ristikari, T. & Gissler, M. (2019). Nuorten aikuisten syrjäytymiseen liittyvät tekijät ja sosiaali- ja terveyspalveluiden ajoittuminen. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti, 56(2), 114-128. <https://journal.fi/janus/article/view/50685/15395>

Peltoniemi, T. (2013). Pääasiana alkoholi. Käyttö, haitat, hoito, politiikka nyt ja 2040. Lönnberg Painot Oy.

Porin Sininauha. (2023). Social Club Lissu -kynnyksetön palvelupiste. Haettu 13.4.2023 osoitteesta <https://www.porinsininauha.fi/lissu>

Rönkä, S. & Markkula, J. (2020). HuuMETILANNE Suomessa 2020. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Julkari.fi. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140710/URN_ISBN_978-952-343-576-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Saari, J., Salonen M., Seppelin M. & Välimäki K. (2001) National plan of action to combat poverty and social exclusion. Valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016051612377>

Seear, K (2020). Addressing alcohol and other drug stigma: Where to next? Drug and Alcohol Review. <https://onlinelibrary.wiley.com/>

Sipilä, J. (1985). Sosiaalipolitiikan tulevaisuus. Tammi.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. Haettu 12.7.2023 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. (2017). Haettu 16.8.2023 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos & Me-säätiö. (2018). Missä elämänvaiheissa syrjäytyminen syntyy? Haettu 27.4.2023 osoitteesta <http://data.mesaa-tio.fi/syrjaytyymisen-dynamiikka/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023). Stigma ja syrjintä. Haettu 27.4.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/stigma-ja-syrjinta>

LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

- Itsemme ja opinnäytetyömme esittely
- Haastattelu nauhoitetaan vain meidän omaan käyttöömme
- Vaitiolovelvollisuus/yksityisyys/anonyymisyys/materiaalin tuhoaminen
- Saa vastata niihin paljon/vähän kuin haluaa

Kysymykset:

YLEISTIETO:

1. Miten löysit Social Club Lissun?

OSALLISUUS JA ARKI:

2. Kuvaile mitä osallisuus Lissussa tarkoittaa sinun mielestäsi?
3. Millaisena sinä koet sen, että pääset osallistumaan päätöksien tekoon?
4. Miten Social Club Lissu on vaikuttanut sinun arkeesi?
5. Kuvaile millaiset asiat ovat edistäneet yhteenkuuluvuuden tunnetta Lissussa?

KOKEMUKSET:

6. Millaisena koet ilmapiirin Lissussa?
7. Koetko, että sinun mielipiteillääsi on painoa Lissussa?
8. Koetko, että jalkautuvia ammattilaisia on helppo lähestyä? Miksi, miksi ei?
9. Koetko kokemusasiantuntijoista olevan hyötyä? Miksi/ Miksi ei?

TULEVAISUUS:

10. Millaisena/Missä näet itsesi vuoden päästä? Onko Lissu vielä osana arkeasi?

LIITE 2 TIIVISTETYT HAASTATTELU VASTAUKSET

TEEMAHAASTATTELUN VASTAUKSET

Kävijä 1:

1. Sininauhan kautta. Oon osana Sininauhan hallitukses ja monessa erilaisessa toiminnassa mukana.
2. Monimutkainen juttu. Tääl järjestetään erilaista toimintaa (teatteri, uimahalli, kuntosali, noppa ratkaisee, biljarditurnaus) Monet sanovat tulevansa mielellään ja sitten ei ketään näy. Palkinnot kuitenkin inspiroi osallistumaan. Palkintoina on esimerkiksi hupparia, muistitikkuja, kuudemittaria
3. Nöyräksi kouluttautumassa. On tekemistä ja tarkoitusta. Käskyttely ei toimi.
4. Lissu antaa väriä ja tarkoitusta elämään. Saan jakaa tietämystäni ja uskontoa.
5. Tapahtuu pieniä ovelia muutoksia. Monenmoisia asioita. Kokemusten jakaminen toisten kanssa. Kaikkien kanssa hieroo rauhaa
6. Ihan hyvä ilmapiiri. Kaikkein tärkeintä täällä on, että kunnioitetaan toisia, mutta ihmisillä on hyvin erilaiset käsitykset siitä, mitä toisten kunnioittaminen on ja miten se näyttäytyy. Toisille se voi tarkoittaa sitä, että siivotaan omat jäljet, toisille kunnioitetaan sitä, joka myy eniten kamaa. Tämä tekee asioista haastavia ja pitää koko ajan vähän tarkkailla meiniä.
7. On painoa. Jopa hallituksessa kuunnellaan aika voimakkaasti.
8. Uskoisin, että on. Ei ole omakohtaista kokemusta. Mä itse hoidan henkilökortteja.
9. En koe, että saan ketään ikinä mun ansiosta lopettamaan. Mä olen tullut siihen tulokseen, et jotain joskus saanut neuvottuu käyttää oikein. Tekee taidetta siitä, ettei mennä vessaan samaan itsensä sekaisin. Joskus on sellaisia tapauksia, kun lähtee uskuntoon mukaan ja jäänyt siihen. Jos löytää uskonnon, ei se must johdu, mä vain houkuttelen mukaan.
10. On joo. Ei saa kulumallakaan pois.

Lisäkysymyksiä:

Mitä ajattelet NIMBY(Not In My Backyard)-ilmiöstä ja ennakkoluuloista Social Club Lissua kohtaan?:

- Kun hallituksen kanssa etittiin paikkaa ja katottiin, et tos vois olla hyvä, joku kysy niinku et mitä ihmiset täs ajattelee. Mä sanoin, et ne ei ajattele yhtikäs mitään, kun tos vieres on Jolene mis paukkuu pyssyt silloin tälöin. Ainoa mikä täs kauheeta meteliä pitää on Jolenelaiset. Aina se perustuu siihen et pomo haukkuu pikkupomoo, pikkupomo haukkuu työläist, työläiset työttömiä, työttömät haukkuu päihdevammaisia ja päihdevammaiset maahanmuttajia. Niin aina haukutaan heikonpaa. Naapurit haukkuu meitä. En mä usko, et meitä.

Millaisena näet Lissun tulevaisuuden?:

- Kyllä on, monimutkaista. Moneen joutuu alistumaan. Monet omalla toiminnolla tääl ololla tekee sen, ettei toiset viitti tulla tänne. Ne jotka tulis tänne, jotka on- ilman niitä ne aremmat, ujommat ja semmoset jäänyt pois. Siinä on tasapainottelua. Lissu pitää Kävelykadun tyhjänä, paljon kiitosta siitä tullut.

Mitä mieltä olet matalan kynnyksen palveluista? Pitäisikö niitä olla enemmänkin?:

- Helsingissä oma "Lissu", mutta Mini-Lissuja olisi suunnitteilla Satakunnan muille alueille. Miten saadaan ne ujommat, aremmat, jotka yksin kotona kärsii.

Kävijä 2:

1. Tuota, mä kuulin tästä yli vuosi takaperin kuuli kaverilta. Tämän vuoden puolella oon alkanut käymään useammin. Minusta on hieno paikka
2. Täällä on esimerkiksi tiistaisi ja keskiviikkoisi noppapeliä, mitä en oo ikinä ennen pelannut. Mua on paljon autettu paperiasioissa. Tää on kiva paikka
3. Ihan hyvältä. En mä kaikessa oo osallistunu, mutta niihi mihin on pyydetty. Ketään ei jätetä nurkkaan. Pidetään ihmisistä huolta ja kysytään miten voidaan. Heti aamust sanotaan hyvää huomenta, siitä tulee hyvä mieli.
4. Sillai, että itsellä on sitä jutteluseuraa

5. Täällä on otettu lämpimästi vastaan. Kaikki pitää yhtä ja kaikki on samalla viivalla. Ketään ei syrjitä.
6. Semmonen iha normaali. Joskus joku huutaa vähä enemmän, mut sit sanotaan et hiljempaa. Työntekijät sanoo jos menee liikaa, niinku kuu-
luukin
7. On joo jos jotain kysytään
8. Ei ole vielä ottanut kontaktia, mutta on kuullut näistä.
9. Kokemusasiantuntijan kanssa juteltu ja hän auttoi asioiden hoitamisessa. Iso kiitos hänelle. Itseä ei kiinnosta kokemusasiantuntijuus, ei persoona riitä.
10. Aion käydä. Viikonloppuisin on hiljaisempaa, kun ei oo auki silloin. Toivon, että kauan pidetään mut se on aina rahasta kiinni.

Kävijä 3:

1. Työvoimatoimiston kautta.
2. Yhteisöllisyys. Ystävien henki ja kavereiden henki.
3. Sanoisinko näin, että kiva. Saa osallistua, nähdä ystäviä, kavereita ja haluan nähdä että ne kaikki on hyvässä kunnossa.
4. Mahtavasti. En voi sanoa enempää, mahtavasti.
5. Tääl kokoontuu kaikki jolla on asiat huonosti. On hyvä kokoontuu ja puhuu asioista. Ihmiset saa soittaa toimistoasioitaan. Täällä aina kuunnellaan, halataa. Jos itkettää, ni itkettää. Tääl on hyvä olla.
6. Välillä tääl totta kai voi ihmisil pamahtaa aivot. Mullakin voi joskus kiehahtaa, mut yritän pitää sisällä, mut jotkut ei osaa.
7. On. Välillä kysytään mikä mun mielipide.
8. On. Riippuu ihmisest tietenkin, jos ihmisel on vaikee puhuu, mut mä pystyn puhuu kaikille
9. Riippuu kokemusasiantuntijasta. Mutta en ole pyytänyt, kun työntekijöiltä apua.
10. Toivottavasti. Oma asunto, töissä ja kissa tietysti mukana. Eikä mene vuottakaan.

Kävijä 4:

1. Olin sellases hankkees ku Tuetusti tulevaisuuteen. Hanke loppu ja sit pistettiin tämä pystyyn.
2. En käy täs niin paljoa kuitenkaan, käyn enemmän Sininauhas. Mul on siel sellanen sosiaalinen kuntoutus. Käyn täs joskus aamuisin
3. Silloin kun on halunnut ni saanut osallistua. Totta kai se tuntuu kivalta. Mun mielipidettä on kysytty moneen asiaan.
4. Kyl on vaikuttanut mun arkeen, nyt mul menee paremmin, ku ei aina ei oo mennyt. On hyvä paikka, ku ei kaikil oo paikkaa minne mennä. Monella muulla on nyt vaa isompi tarve sille kun nyt mulla.
5. Kyllä. Työntekijät vaikuttanut. Monet sanonut et oot kiva ja sul on aina hyviä ideoita, nii kyllähän se hyvält tuntuu.
6. Koen tän Lissun ilmapiirin välillä niin epäkunnioittavaks, niinku näitä ihmisiä kohtaan jotka on täällä töis ja ketä mahdollistaa tän koko jutun. Jotkut eivät ymmärrä olla kiitollisia vaan aukoo päätä vaan. Ja tarkotan nimenomaan tervettä kunnioitusta.
7. Sanottas niin ettei niin paljon Lissun kanssa, kun just alko joitain juttuja, ni en ollu panostamassa Lissun niin paljon kuin siihen edelliseen hankkeeseen. Olis mulla olis varmasti ollu enemmänkin painoa, jos olis ollu paikalla enemmän.
8. On. Oli sellasia tilanteita ku mikään ei ollu hyvin ja ei ollu itellä jaksamista hoitaa niitä juttuja, ni ammattilainen tuli tänne käymää ja tuli kysyyn et jos hoidettais ne.
9. Sanon täs suoraan mielipiteeni kokemusasiantuntijoista, mun mielest se on semmosta hapatusta. Suhtaudun niihin varauksellisesti. Jotkut ihmiset joilla menee yhtäkkiä pohja alta eikä tiedä miten asioita hoidetaan, ni niihi kokemusasiantuntijat varmasti osaa auttaa, mut se on asia erikseen.
10. Näen itteni ihan vakituisissa töissä. Eikä ole mitenkään kaukaa haettu juttu, kun niitä on jo mulle tarjottukin.

Kävijä 5:

1. Pikkuveli houkutteli kahville ekan kerran noin vuosi sitten.
2. Seurustelua. Se pitää sisällään paljon.
3. En oo osallistunut sellaseen, ehkä pienimuotoiseen.

4. Jokatapauksessa positiivisesti. Enää ei tarvi miettiä miksi täällä poikeaa käymään ennen kotiin menemistä. Tiedän ja tunnen miltä tääl monesta tuntuu
5. Asiat, kuten pelaamiset, kahvittelut, seurustelupöytä.
6. Ilmeisesti hyväksi, kun viihdyn täällä. Ei haittaa et joku joskus vähä kän-
nissä.
7. Kahdenkeskeisissä voi olla. Ajatuksia haluan luoda ja saada takaisin-
kin
8. Mun mielestä kaikki on ollut helppoa ja fiksun näköistä. En nää mitään
poikkeavaa. En ole itse tarvinnut heitä, mutta he tukee tätä toimintaa.
9. En osaa ottaa kantaa.
10. Jos mä sitä ajattelen, ni miksei olisi. Peli jatkuu vuoden kuluttua saman-
näköisesti, näillä näkymin.

Kävijä 6:

1. Kävelin 4,5 vuotta sitten työvoimatoimistoon, ja koska jotain piti keksiä. Olin myös työkyvyttömyyseläkkeellä. En oo sen jälkeen käynyt kertaa-
kaan työkkärissä, vaan Lukan Heli se diakonia ja sitten tää Soten Jo-
hanna Kuivalainen haastatteli. Ja sitten ne kysy, että voitko sä alottaa
huomenna, olin vaan, että okei. Mä oon kiertänyt vankimessut ja kaikkia
niinku Sininauhaa, Porkkaa, Elämän Leipää ja kulkenut kaduilla yökau-
det.
2. Se osallisuus on sitä hyväksyntää ja ketään ei leimata. Työntekijät ja
kaikki on samalla viivalla, se on Suomen maassa harvinaista. Täällä
kun on tätä luokkayhteiskuntaa. Täällä ei oo kukaan toistaan parempi
tai huonompi.
3. Oon päässyt. Meillä on aina se yhteisökokous joka viikko. Se on hyvä
asia, että pääse osallistumaan. Joskus huudetaan, mutta kyllä se sopu
tulee. Meillä on täällä jonkinmoiset säännöt. Ei tää mikään eläintarha
ole kumminkaan.
4. Tuohan se sisältöä elämään ja niin kuin se, että mulla on elämä muut-
tunut paljon. Mä oon oppinut luottamaan ihmisiin, työntekijät, opiskelijat,
kaikki ja pomot.

5. Kaikki on inhimillisiä toisiaan kohtaan ja täällä keskustellaan avoimesti, voidaan purkaa huolia ja jakaa elämäntarinoita. Se on varmaan suurin osa mitä mä Lissulaisia tiedän, kun ovat kertoneet elämäntarinoita, niin suurin osa ei oo saanut lapsena huomiota muuta kuin vääränlaista. Ja kuuntelu on ihmiselle tärkeää. Täällä jokainen puhuu, jos haluaa tai ei halua. Täällä on pirun hyvät työntekijät.
6. Joku vois pelätä, ovet paukkuu ja välillä vähän uhataan vetää turpaan. Mutta ilmapiiri on yleisesti positiivinen, paljon jutellaan tossa ison pöydän ääressä rasismista, uskonnosta, politiikasta, kaiken maailman asioista. Näillä ihmisillä on paljon tietoa niin kuin mullakin. Sitten huumoria on tosi paljon, mutta kaikilla on joskus huonoja päiviä.
7. Kyllä mä uskon, että pikkuhiljaa alkaa joku arvo tulla, ainakin toivoisin.
8. On joo ja monesti pöydän ääressä kokoonnutaan. Ei tuu semmosta oloa, että tarvii tulla silloin iltapuku päällä.
9. Kaikille on varmasti hyötyä. Riippuu omista kokemuksista.
10. Mä en uskalla aatella niin pitkälle. Mä en halua suunnitella liikaa, mä elän päivä kerrallaan. Kyllä mä silti uskon, että Lissu on osana mun arkea, mä oon niin sosiaalinen.

Kävijä 7:

1. Mulla on yks semmonen ystävä, kaveri, joka sano, että tule käymään Lissussa. Mä vähän epäröin tulla, kun kuulin kaikkii semmosii huhuja. Sit mä päätin rohkeesti, että meen kattomaan ja siit on sitte 2,5 vuotta melkein 3 vuotta.
2. Pitäis olla sillee, että puhalletaan yhteen hiileen, mutta ei se aina mee putkeen täällä. Niin kuin minäkin, mä oon tämmönen ilmaistyyöntekijä, auttelen noita flikkoja täällä, siivoilen tota tupakkipaikkaa.
3. Ihan tosi hyvänä. Tämmösii ongelmii tulee välillä Lissussa niin päätetään niistä siinä kokouksessa. Ainoo mikä siinä on huono puoli on nää mitkä tekee vähä huonosti niin ei oo paikalla. Me ollaan se ryhmä mikä istutaan tossa niin me päätetään mitä päätetään sitte.
4. Siis tää on tosi hienoa. Mä oon saanut uusii ystävii, kavereita. Vaikka mä olen yksinäinen mies niin tää on mulle kuin toinen koti, mä tuun aina mielelläni tänne aamusin. Tää on ihan hyvä paikka minulle.

5. Kyl tää nyt on ihan hyvä.
6. No joo, tääl meitä on periaatteessa vakiorryhmä joka päivä ja me puhalletaan yhteen hiileen. Me tiedetään talon säännöt, meitä on semmonen parikymmentä henkeä vakituisia Lissulaisia porukoita. Ihan hyvä sekin.
7. Kyllä mua kuunnellaan ja on arvoa. Ihan kiva homma.
8. Joo on. Tää on ihan vapaa paikka, tänne saa tulla kuka vaan.
9. On hyötyä.
10. Kai mä tää olen sitte varmaan. Täl näkemäl Lissun tulevaisuus on ihan hyvä. Isommat tilat olis tarpeen. Jossain vaiheessa katellaan.

Kävijä 8:

1. Mä oon ollut täällä melkein alusta asti, ainakin 1,5 vuotta.
2. En mä tiedä. Voin mä siis sanoa, että mä koen kuuluvani tänne niin kuin porukkaan. Jokainen on tervetullut ja kaikki otetaan avosylin vastaan. Yhteenkuuluvuutta.
3. Mä oon aika harvoin niissä kokouksissa paikalla, mutta silloin kun mä oon niin kyllä niissä käsitellään silloin hyviä juttuja.
4. Siis tosi hyvin, mun mielestä. Mä oon semmonen, että kun mä nukun aina. Mä nukun tosi pitkään, oon aina nukkunut, mutta nyt mä oon saanut semmosta rytmiä. Pääsen aamusin ylös ja ilomielin lähden Lissuun. Täältä saa ruokaa, kahvia ja se on tosi hyvä juttu. Täällä on myös hyviä kavereita, oon tutustunut uusiin ihmisiin ja se on mahtavaa.
5. Noi yhteisökokoukset. Ja ne ketkä on töissä täällä, Katja ja muut, mun mielestä he. Heille voi aina kertoa huolensa. Ja sitten muutkin ihmiset. Mutta jos täällä ei olis Katjaa niin tää ei olis Lissu.
6. Se on tosi hyvä, mutta on myös niitä päiviä, kun moni on tosi kiukkunen tai väsynyt. Mutta yleisesti hyvä. Kyllähän täällä porttikieltoja annetaan ja mun mielestä se on tosi harmillista, että jotkut ihmiset käyttäytyy tosi huonosti täällä. Kun on tämmönen paikka, niin ei tätä halua menettää.
7. Koen, on niillä. Kyllä mun mielestä mua kuunnellaan, jos mulla on ehdotuksia.
8. On, on. Mun mielestä on aina ollut helppoa lähestyä. Mä oon ollut kauan tekemisissä just sossujen kanssa.

9. Mun mielestä on. Mä oon niiden kanssa puhunut paljon. Muakin on joskus pyydetty mukaan.
10. Mä haluaisin, että mulla olis oma hieno asunto missä mä olisin mun poikaystävän kanssa. Mä haluaisin, että meillä menisi hyvin, että olis just hieno asunto ja ettei meillä olis huumeiden käyttöä. Haluaisin olla korvaushoidossa, selvinpäin ja edesauttaa sitä, että saan ne huumeet oikeesti pois mun elämästä. Mä haluan niin paljon sen oman asunnon, että saisin tehdä siitä just mun näkösen. Ja lapsia mä haluan joskus. Kyllä mä uskon, että Lissu on vielä osa mun arkea, koska siellä on mun ystäviä.

Kävijä 9:

1. Mä en muista. Siis mä kuulin Lissusta näistä piireistä ja tota on siitä pari kesää, kun mä aloin käymään täällä enemmänkin. Silloin kun tää perustettiin, niin mun oli tosi vaikee alkaa käymään täällä omista syistä ja tietyistä syistä. Tarkkaan en muista mistä mä tiedän Lissun tai milleen olen tänne päätenyt.
2. Tosi hyvä yhteisöllisyys. Varsinkin nää työntekijät ovat tosi avoimia ja auttavaisia. Täällä kyllä tuetaan paljon myös päihteettömyyttä, just työntekijät ja muutkin. Autetaan asioita hoitamaan, oli se sitten sossu tai Kela. Kyllä täällä yhteisöllisyyttä riittää.
3. Ne on ollut tosi hyviä just ne yhteisökokoukset. Kun ollaan saatu päätettyä asioista, mutta valitettavasti Lissun sääntöjä vastaan, eivät yleensä ole näissä kokouksissa. Se just, että kulkee ne jutut heidän korviin. Kun on se tietty porukka niin jutut toimii.
4. No siis mulla on joku paikka mihin aamuisin lähteä ja sit just saan asioita hoidettua. Vaikka sitä tukea ei aina löydy toipuvalle addiktille, niin nää on omia päätöksiä tulla tänne. On just sitä yhteisöllisyyttä ja tukea ja apua.
5. Tietyiltä ihmisiltä saa tukea, apua ja neuvoa. Se riippuu niin ihmisestä. Työntekijöiden kanssa saa keskustella ihan mistä vaan ja tua en mä osaa vastata sen paremmin. On kyllä se aamupala Sininauhassa, siellä koitan käydä ja tota onhan täällä kaikkii tapahtumii, just toi noppapeli ja

kokoukset. Muistaakseni tänä vuonna oli retkikin jonnekin. Kyllä täällä paljon tapahtuu, jos vaan jaksaa osallistua.

6. No yleensä hyvänä silloin kun on rauhallisempaa niin täällä on tosi hyväkin ilmapiiri. Ei tarvi jännittää tai pelätä. Just hyvä ja positiivinen kun on rauhallista. Semmonen iloinen.
7. Koen. Tossakin saa tuoda oman äänensä esiin just yhteisökokouksissa. Kyllä mä koen, että mut kuullaan ja nähdään Koen tietynlaista kunnioitusta itseäni kohtaan, että sekin niin kuin löytyy.
8. On tosi helppo. Aina Katja ja työntekijät kertoo erikseen ja yhteisökokouksissa, että tämmönen ihminen on tulossa ja täältä on tulossa väkeä. Se madaltaa kynnystä, kun vaikka sossu tulee tänne. Se tasa-arvoisuus löytyy kaikilta, kuka on täällä käynyt. Meitä ei kohdella negatiivisesti.
9. En tiedä. Mua on joskus kysytty kokemusasiantuntijakoulutukseen, mutta en mä kokenut olevani valmis. Mun yksi hyvä ystävä on kokemusasiantuntija ja käynyt semmosen koulutuksenkin. Häneltä saa kyllä apua ja vinkkejä.
10. Mä en osaa yhtään sanoa. No mä haluaisin, että mä olisin täysin päihteetön. Ja olisin mennyt eteenpäin kouluun opiskelemaan. Saisin kunnollista terapiaa. Eläisin normaalia päihteetöntä elämää, että olisi harrastuksiakin. Ehkä vuoden päästä elän parempaa elämää. Kova pyrkimys päästä pois niistä. Mä oon miettinyt, että lopettaisin käymästä täällä, mutta ollaan saatu sovittua ohjaajien kanssa, että mä voisinkin käydä Lissun aukioloaikojen ulkopuolisella ajalla täällä. Mahdollisuuksia on annettu, täytyisi vaan toteuttaa. Aioin silloin tällöin käydä Lissussa, koska täällä on muutama hyvä ystävä ja työntekijät, jotka on olleet aina apuna mulla kaikessa alusta asti.

Kävijä 10:

1. Mä olin täällä tekemässä tätä ennen kuin Lissu edes aukesi. Mä oon ollut ihan alusta asti eli sen 2,5 vuotta.
2. Yhteisöön kuulumista ja semmosta, että hoitaa asiat miten täällä on säännöt yhteisön kesken on sovittu.
3. Se on tosi hienoa.

4. Aika paljon. Tulis oltua kotona. Mä oon korvaushoidossa, käyn kerran viikossa, lääkkeillä. Ei olis oikein muuta paikkaa kuin koti sitten, jos tätä ei olis. Täällä on tullut monesta ystäviä ja olen löytänyt kumppaninkin täältä.
5. Tehdään nää säännöt täällä yhdessä. Eli pidetään toisten puolia ja jos joku rikkoo sääntöjä siitä, annetaan jonkinmoinen rangaistus. Se rangaistus päätetään yhdessä.
6. Riippuu ihan päivästä. Yleisesti hyvä ja rauhallinen, mutta musiikki just voi soida kovalla. Esimerkiksi eläkepäivät on just semmosia tietää tänne kun tulee, että porukka on juovuksissa. Suurin osa osaa käyttäytyä.
7. Riippuu mielipiteestä, mutta joo kuunnellaan tosi hyvin. Täällä voi sanoa ääneen kehitysehdotuksia. Ei oo sellaista oloa, ettei voisi sanoa.
8. On ainakin Aggredia. Sossu saisi käydä vähän enemmän. Meillä kävi sossu ennen tiistaisin, mutta ei enää, en oo varma käykö lainkaan. Hyvinvointialue on voinut vaikuttaa tähän. Tarvitaan lisää työntekijöitä, jotka voi jalkautua Lissuun.
9. On. Meinasin aloittaa kokemusasiantuntija koulutuksen itse, mutta en jostain syystä mennyt. Meillä on täällä kaksi ja ne riittää.
10. Toivottavasti mä oon lopettanut korvaushoidon ja en oo retkahtanut. Jo Lissu on pystyssä vielä, niin on osana mun arkea.

Lisäkysymys:

Tarvitseeko Lissun kaltaisia paikkoja olla enemmän?

- Ympäri Suomen, joka paikassa kuuluisi olla. On täällä käynyt Raumalta, Tampereelta ja Helsingistä jotka on kiinnostuneita Lissusta ja sen toiminnasta. Ja sitten lida on käynyt puhumassa Lissusta Tanskassakin asti.

LIITE 3: MAINOS

Opinnäytetyö

**Osallisuus arjessa
Kävijöiden kokemuksista
Social Club Lissusta**

**Toteutamme yksilohaastatteluja Lissun tiloissa
elo-syyskuun aikana.**

Haastattelupäivät sovitaan yksilöllisesti

**Haemme viittä (5) haastateltavaa
tule rohkeasti mukaan**

**Haastatteluiden tulokset ovat anonymiä ja
aineisto tuhoetaan käsittelyn jälkeen**

**Ilmoittaudu viimeistään ti 29.8
Katjalle**

**Iina Kiuasperä & Helena Sundelin
2023**